

NĂM THỨ TĂM, SỐ 347

LỤC TỈNH TÂN VĂN

聞新省六

MỖI TUẦN ĐĂNG BẢO NGÀY THỨ NĂM

Giá bán lẻ 0 \$ 20 || Đồi nhân . . 0 \$ 20 timbres

GIÁ BÁN NHỰT-TRÌNH
Đồng-đương và các thuốc địa
Laryngo

12 tháng 6 \$ 00
6 tháng 4 \$ 00

GIÁ BÁN NHỰT-TRÌNH
Các nước Ngoại-quốc

12 tháng 20 fr. 00

LỜI RAO CẦN KÍP

Lời cho chư-khân-quan rõ: Quán nhựt trình LỤC-TỈNH-TÂN-VĂN không có can dự chi với nhà hàng LỤC-TỈNH-KHÁCH-SẠN ở ngang nhà giầy xe lửa Mỹ-tho. Ai muốn viết thư cho Bồn-quản LỤC-TỈNH-TÂN-VĂN thì phải đề cho phân minh như vậy:

LỤC-TỈNH-TÂN-VĂN, Số 7, đường Norodom — SAIGON

PUBLICITÉ

Pour les annonces commerciales, demander le tarif qui sera envoyé par retour du courrier.

Pour les annonces Judiciaires et les annonces Légales, tarif spécial pour les Officiers ministériels.

On traite à forfait.

BỘ CÁO

Những lời rao về việc buôn bán, nếu gửi thư đến Bồn-quan thì Bồn-quản sẽ gửi cho một cái bản đề giá phân minh.

Còn lời rao thuộc về việc hồ và lời rao theo luật buớc thi có giá riêng cho các quan chức-vụ.

Xin gửi thư thương nghị.

Cấm nhậ không ai được phép chép các bài trong Báo chương này mà đem vào nhựt trình hoặc làm sách

THO SỨC

TRẠCH CHƯỜNG CẢI LƯƠNG (tục biên)

(La Sélection : Quelques principes utiles à connaître et à appliquer en élevage et en agriculture).

良改種養畜綱

Gà có nhiều loại, mà có một đôi loại như nuôi sần-sóc hóa nên đến đôi quí lạ khác thường, hoặc bởi thịt ngon, hoặc vì trứng tốt. Nhưng mà chúng ta cũng chẳng kể hết làm chi và cũng chẳng lẽ khuyên ai chuộng loại này hơn loại nọ. Song lẽ nhưn dịp tàu dò bên Langsa lại đây, nếu mua đặng gà giống Langsa mà cho chịu trống lộn với gà ănnam thì cũng là một phương thể làm cho gà xứ này lai sanh ra gà tốt hơn; nhưng vậy bề nào phần chắc hơn hết là phải dụng tri thông minh mà lọc lựa gầy ra giống tốt. Nam-kỳ ta có một loại gà rừng người đều qui chuộng

vì bởi thịt ngon; mà ngặt mắt nhỏ con quá, lại thêm dễ trứng vừa đủ ấp thì đã thời, nghĩa là chừng 12 cho đến 15 trứng thiệt rất nhỏ.

Thường thường gà nhà xứ ta thịt đã không giai vị như gà rừng mà lại chẳng tốt mái gì hơn, và mình nuôi không đặng kỷ lưỡng. Gà rừng nó sanh sần thông thả, lọc giống tự nhiên, chẳng ai săn sóc, một ổ còn lại đến lớn chẳng đặng bao nhiêu. Còn gà nhà thì mắc nhiều chứng bệnh, chẳng chết, chết lại lổ to. Mới nở mà chết thì bất quá cũng như mất một trứng, chớ như nở đặng một hai tháng rồi chết, hay là gà mái đã lớn mà chết chưa kịp nhẩy ổ thì đã ăn hết ít nhiều lúa thóc vô ích cho chủ.

Ấy vậy thì trong việc nuôi gà phải làm làm-sao cho ít hao và cho đặng nhiều lời nghĩa là phải săn sóc ngăn ngừa bệnh hoạn và phải lựa giống gà cùng phải lo tiến hóa đường sanh lợi. Như ấp một ổ gà-tây mà nuôi

có hao hớt thì thường nhờ bán những con còn lại đặng tiền cho nên vội lại đặng. Còn gà ta bán rẻ quá và để ít quá, cho nên một ổ còn lại bao nhiêu bán cũng không đủ mà bù lại đặng. Lại như cả ổ mà nuôi đặng sần sơ cho đến lớn, mà như 6 con có 3, 4 con xấu mái để ít thì cái lợi cũng chưa đủ mà nuôi mấy con kia.

Ấy vậy mà cũng may, cũng còn có phương vắn hồi lại đặng, nếu ai cố chí thì làm đặng. Việc nuôi đã mau mà lại lợi hơn nuôi vật gì khác, miễn là mình cho biết lựa lọc lấy giống, mà việc lựa lọc lấy giống gà lại dễ hơn hết.

Thịt gà đã ngon chẳng nói làm chi, mà nhưt là trứng gà lại thêm rất nên quí, hễ có thì bán chắc đặng, có bao nhiêu đem ra chợ bán cũng hết. Bên nước Langsa, gà mái lựa một năm đẻ tới 200 trứng; gà rừng xứ ta mỗi năm đẻ vừa đặng 50 mà thôi; còn gà nhà thì đẻ có 80 cho đến 120, cũng

Mỗi nhà thơ giầy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tỉnh-tân-văn giùm

có con, mà ít, đẻ hơn 150 trứng. Sóng theo giá chợ thì rõ thấy những gà tốt mái sanh lợi vừa đủ nuôi những con xấu mái. Vả lại có một lẽ cội rễ chúng ta phải biết, là hệ loại chim thì đẻ nhiều hết sức cũng vừa đủ số nó ấp và nuôi kham mà thôi. Như bò câu thì đẻ 2 trứng, là vì nó phải chuyên lo cả vợ cả chồng mà nuôi con hơn một tháng tròn. Còn gà lại đẻ một lứa 15 trứng, bởi vì hệ gà con mới vừa nở ra khỏi trứng thì đã biết chạy, biết ăn. Còn một lẽ nữa, là tùy theo trứng lớn nhỏ, chẳng hề khi nào đẻ ấp nhiều trứng quá, mẹ nó ấp không kín hết dạng. Luận ra thì hệ gà đẻ sai thì ấp đỡ, còn hệ ấp giỏi thì lại đẻ sưa. Như một con gà nào mỗi ngày mỗi đẻ, và đẻ luôn trót một tháng mới ngừng lại mà ấp, thì chẳng làm sao mà nó ấp nở hết 30 trứng cho dạng. Trời phú tánh cho nó hệ ấp thì hay trợn trứng cho đều, mà mặc nhiều quá thì nó cứ lo lùa mấy trứng nằm bìa vô giữa, như vậy hoài hoài thì nó phải ấp không đều nên cả 30 trứng, phải hư hết. Còn như gà nào đẻ chừng 8 trứng hay là 10 trứng rồi day lại ấp, thì chắc nở dặng nhiều, nhưng mà nó mặc nuôi con, phải nghỉ cho đến hơn 3 tháng không đẻ, mấy con xấu mái như vậy thì nó trong tự như gà rừng. Lại còn một lẽ nữa cho nên gà đẻ phải có chừng, tuy là ấp nhiều trứng ít trứng thì tùy theo lớn mái nhỏ mái, mà cũng phải tính tròn một lứa đẻ hết mấy ngày. Từ bữa đẻ cái trứng đầu cho đến bữa đẻ cái trứng chót, không dặng nhiều ngày quá, vì nếu lâu quá thì mấy trứng đẻ trước phải hư hết, ấp không dặng. Hệ loại chim nào ấp mấy ngày thì trứng nó đẻ cũng dặng mấy bữa khỏi hư, như bò câu thì từ 16 tới 19 bữa, gà thì từ 19 tới 21, vịt thì 25, gà sao thì 27, còn gà tây, ngỗng, vằn vằn... thì 27 tới 29 ngày.

Giả như con gà nào mỗi ngày mỗi đẻ, mà đẻ cho nó ấp lấy trứng nó, thì nó ấp dặng 20 trứng 20 ngày phải nở, như vậy thì nhiều quá. Nếu mà đẻ quá 20 ngày, thì mấy trứng đẻ

trước phải hư hết, mà gà nó lại đẻ thêm nhiều quá nó ấp không hết.

Gà nào xấu mái hơn, 2 ngày đẻ một trứng thì ấp có 14 trứng, như vậy thì lại ít; còn như con nào đẻ 3 ngày nghỉ một ngày, thì mỗi lứa ấp vừa vắn.

Vả, chẳng ai ai cũng biết loại chim hệ nó đẻ mà lấy trứng nó, thì nó lại đẻ lại, thường như vậy luôn cho tới đời ba lứa. Ấy vậy thì hệ muốn cho gà đẻ hoài thì phải lấy trứng nó đi và hệ muốn lấy trứng cho nhiều thì phải nuôi gà ấp đỡ cũng cho nhiều.

Mọi lẽ ấy thấu hiểu rồi, thì dễ biết lựa giống mà nuôi cho như ý.

Phận ấy là về phần đờn-bà nội trợ, phải lựa trong bầy gà những con nào siêng đẻ và đẻ luôn cho dặng nhiều ngày, hay là ấp đỡ, ít trứng, thì lấy trứng mấy con ấy đẻ mà ấp. Sau có dặng gà mái con thì nó cũng đẻ y theo một nòi; và lại gà trống cũng di giống theo gà mẹ, cho nên hệ muốn nuôi gà trống tốt giống thì cũng phải lựa gà trống con của gà mái tốt. Hệ có ý một thí, thì dễ biết con gà mái nào tốt đẻ lâu, trứng nó ra làm sao mà nhìn; nếu mà lựa đẻ ấp tinh những trứng gà mái đẻ mỗi ngày, luôn luôn cho dặng lâu, nhiều tuần lễ, thì nội trọng hai năm sẽ dặng loạn những gà tốt mái không mà thôi.

Lựa mà ấp, thì chẳng những là phải lựa cho dặng trứng gà mái tốt đẻ mà thôi, song cũng phải lựa những trứng nào lớn hơn hết.

Phàm gà rừng và các loại chim rừng thì đẻ ít trứng đúng vừa đủ số cho mẹ nó ấp kham và nuôi kham. Chớ còn gà nhà thì có lọc lựa thì đẻ dặng nhiều đến đôi chẳng hề ấp hết, và có giống đẻ một năm đến 180, 200 trứng. Mỗi một con gà mái nhà có một chùm trứng, từng lần lần rồi đẻ cho mãn một năm. Nếu gà tốt giống và nuôi no đủ thì đẻ trứng đều già và lại đẻ nhiều mà trứng lớn hơn gà nuôi thất thường. Vì trong loài thú vật thì các bộ sanh sản là sự các bộ điều dưỡng, nhờ có các bộ điều

dưỡng thì các bộ sanh sản mới vận hành mạnh dặng. Ấy vậy hệ gà nào tốt nuôi thì đẻ nhiều hơn, và xét thường đẻ trứng cũng lớn hơn. Cho nên hệ lựa trứng lớn hơn hết mà ấp, thì đã dặng gà con to lớn và lại dặng gà mái tốt đẻ như giống gà mẹ. Trứng gà thì phải có cho đủ ngày giò mà làm vỏ cho già, đến chừng đẻ ra cho khỏi bể, cho nên những gà nào đẻ trứng lớn hơn hết, thì lại đẻ trứng già nghĩa là tốt đủ đẻ mà ấp cho chắc. Ấy vậy hệ con nào năng đẻ và đẻ nhiều, thì trứng lại lớn. Bởi đó hệ cứ lựa mà đẻ ấp tinh những trứng lớn hơn hết, thì ắt là lựa dặng giống mái tốt đẻ.

Đến đoạn này, còn phải cho có ý mà chọ gà nó ăn những vật cần kíp đẻ mà bổ trứng cho mau lớn, nghĩa là cho ăn đồ huyết nhục phủ phê cho tròng đỏ nó to rộng, giả như sáu ba, trứng để là vật nó hơi nó nở mà kiếm ăn, cho đến đôi thịt vụng vàng dưới bếp nó cũng nên ăn, con mỗi con một, hay là một đôi khi huyết chần nơi mấy chỗ lò heo cũng dặng, vằn vằn... và lại còn phải cho ăn vôi cho vỏ trứng cứng cho mau. Cho ấp vôi thì làm như vậy rất hay: Đổ một đồng lúa trên rằm, trên chót vót moi một cái lỗ, rồi đổ vôi và nước vào mà trộn như thợ hồ trộn hồ, chọ vôi nó bao lấy hạt lúa, rồi phơi khô để dành mà cho ăn, như vậy thì sản đủ vì trứng mau lớn, mau già, gà khỏi dọi mới đẻ dặng liền liền.

Ấy đó, gà mà tốt nuôi mặc dầu, nếu không có vôi, thì nó hay đẻ trứng non.

Muốn lựa trứng cho đẻ, thì phải làm một cái ni, lấy một tấm giấy bìa cho cứng, khoét một cái lỗ cho rộng rộng, hệ muốn đẻ ấp thì lựa những trứng nào lớn hơn cái lỗ ấy! Như muốn cân trứng cũng nên, bởi vì hai trứng lớn bằng nhau, mà hệ trứng nào nặng hơn thì tốt hơn, ấp nở con cũng tốt hơn. Ngựa và bò cũng vậy, hai con lớn in nhau, thì con nào mạnh hơn và tốt hơn thì là con nặng hơn.

Lúc bây giờ, chúng tôi trông có

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tính-tân-văn giùm

sanh sản mới vận
 Ấy vậy hệ gà nào
 nhiều hơn, và xét
 cũng lớn hơn. Cho
 lớn hơn hết mà ấp,
 lớn to lớn và lại
 hệ như giống gà mẹ,
 có cho đủ ngày giờ
 a, đến chừng đẻ ra
 nên những gà nào
 lớn hết, thì lại đẻ
 à tốt đủ để mà ấp
 hệ con nào năng
 i trứng lại lớn. Bởi
 để ấp tính những
 t, thì ắt là lựa dạng

nhieu bà hiền nội trợ cái lẽ rằng, chẳng cần gì phải có trứng gà lớn mà bán, có lợi gì đâu, như gà cũng vậy. bạn hàng mua thì cứ chực, cứ trăm mà mua xa cạ bắt cầu lớn nhỏ, chớ nào có ai cân nặng nhẹ. Ấy vậy mà muốn bán trứng dạng giá thì để quá, chúng tôi xin các cô các bà hãy hỏi mà bán cho mấy bà Langsa là người ở bên xứ mình từng quen mua trứng nặng mắc hơn trứng nhẹ.

Trong nhà-nước có nhiều sở cũng mua gà theo cân.

Vì các lẽ đã luận biện, và nhất là

một lẽ này là hệ trứng lớn thì sanh con lớn và gà mái đẻ sai, cho nên muốn ấp thì phải lựa trứng cho lớn hơn hết.

Trong việc súc dưỡng mà lựa giống, về những loài vật sanh sản mau như gà, có một điều ích lợi hơn hết, là đều chắc thành tựu mau và sanh lợi mau; chớ còn như nuôi ngựa giống, thì đợi chừng nào những con tốt sanh sản ra đâu cho đến lớn tới phiên nó sanh sản ra cháu con cho tốt nữa, thì ắt là ông cha làm cháu chắc hưởng mới dạng.

Kính xin các vị nữ khán-quan hãy

tin chắc rằng nếu bà nào, có nào hiểu biết dụng tâm súc dưỡng, lựa lọc lấy giống tốt mà chuyên việc nuôi gà, ắt là chẳng bao lâu đâu đâu những khách ai mộ thịt gà đều thấy tri danh, thì các bà, các cô bán dạng cao giá hơn lối xóm láng giềng làm mọi khu khu ôm giữ lẽ xưa thói cũ, không chịu cải lương.

Bây giờ tiếng đồn đã lâu, ai cũng rằng trầu Hốc-môn, thuốc Gò-vấp, ngày sau người người đều gọi, trứng gà Bà bảy, gà mái có mườì. Ấy đã vinh mà lại lợi cho các bà, các cô.

Sau sẽ tiếp theo).

còn phải cho có ý
 những vật cần kiếp
 ho mau lớn. nghĩa
 ết.nhục phủ phê cho
 g, giá như sáu bộ,
 nó bưởi nó nõ mà
 dôi thịt vụng vàng
 g nên ăn, con mới
 ột đôi khi huýt (tin
 eo cũng dạng, vắn
 ần phải cho ăn với
 g cho mau. Cho ăn
 ấy rất hay: Đổ một
 n, trên chót vót moi
 ỗ với và tưới nước
 thờ hồ trộn hồ, cho
 ột lửa, rồi phơi khô
 ần, như vậy thì sản
 a lớn, màu già, gà
 ặng liền liền.

ai nó hay để trứng

g cho đẻ, thì phải
 ấy một tấm giấy bia
 một cái lỗ cho rộng
 để ấp thì lựa những
 hơn cái lỗ ấy! Như
 cũng nên, bởi vì hai
 nhau, mà hệ trứng
 i tốt hơn, ấp nở con
 tựa và bỏ cũng vậy,
 nhau, thì con nào
 hơn thì là con nặng
 chúng tôi tưởng có

-vấn giùm

THỜI CUỘC

(ACTUALITÉS)

ÂU-CHÂU CHIẾN CUỘC

TÂN VĂN

(Nouvelles de la Guerre.)

開新島戰洲歐

(Từ NGÀY MỒNG 6 TỚI 13 OCTOBRE.)

Tuy binh Allemand đánh nhiều trận rất dữ, mà binh Langsa vẫn đứng vững một nơi, chớ không hề thấy mạnh mà lui.

Binh Allemand ra sức chặn cánh tả-quân Langsa kéo sấn tới, mà vẫn không làm chi nổi. Tam quân Langsa rất là bình tĩnh lương túc.

Còn ở hướng đông, binh Allemand đánh với binh Ngalatr (Russie) bị thất nhiều trận, nên phải thối lui, và tương sĩ tử vong vô số.

Quân Allemand lại được thắng ở bên nước Belgique, chiếm cứ được đồn lũy tại Anvers, song chưa có tin tức chi đoán chắc là quân Allemand đã hãm được thành Anvers. Những tin chót mới sang đây cho hay rằng giặc allemand đang chia

linh chiếm các làng các xóm ngoài thành, binh belges còn giữ lại được 24 đồn, và vẫn chống cự với giặc một cách rất mạnh mẽ.

Có tin khác kể về số quân lính tử trận trong đám chiến tranh này, thì thiệt là đông quá sức, mà nhất là bên quân allemand số chết nhiều hơn mấy nước khác. Tin bên nước Huê-kỳ nói có nửa triệu quân allemand đã tử chiến cùng bị thương không đánh giặc nổi. Người ta đồn những báo chương allemand nói nội trong vòng 4 ngày là từ 23 tới ngày 27 Septembre số binh allemand kể tử chiến người bị thương cộng là 4 muôn một ngàn mạng con người.

LỜI CẢN KÍP

Từ nay về sau, vị nào mất nhật trình, nội trong mười ngày phải cho bản-quán hay thì sẽ thưởng cho.

Nếu quá hạn ấy thì bản-quán không tuân. Ấy là lẽ công, vì có nhiều vị nói mất những số báo đã in một hai tháng trước.

ĐÔNG DƯƠNG TÂN VĂN

(A travers l'Indochine)

開新洋東

Giá bạc Taux de la piastre

Octobre	9	10	11	12	13	14	15
Hàng bạc Đông-Dương	fr	fr	fr	fr	fr	fr	fr
Dương					2.25	2.25	2.25
Hàng Hồng-kong							
Shanghai					2.25	2.25	2.25
Hàng Chartered							
Bank					2.20	2.20	2.20
Kho Nha-nước	2.25	2.25	2.25	2.25	2.25	2.25	2.25

Giá lúa từ 2 \$ 50 tới 2 \$ 55

SAIGON

Hôm thứ bảy nhằm ngày mồng 3 và ngày chúa nhật 4 octobre những linh tinh nguyện Hồng-mao, Ngalatr và Langsa sắp về tung quân, nên hội nhau đăng chừ câu « Nam-nhi đương báo quốc ».

Trưa ngày thứ 7, quan Nguyên-soái Gourbeil và bà phu-nhơn mời những linh ấy vào trong soái phủ, đặt cho ngài tỏ nghĩa bang-giao, chúc lời thán tụng. Qua 5 giờ chiều, binh lính ấy theo quan lãnh sự Hồng-mao, vào dinh soái-phủ.

Quan Nguyên-soái hoan nghinh binh lính ấy rất là phi thường trong hậu, kể đọc bài diễn thuyết chúc tụng linh Hồng-mao ra hiệp với binh Langsa, mà binh vực lễ công-đạo cùng sự van-minh. Hoàn quan Nguyên-soái chúc câu cho Hoàng-thượng Hồng-mao và quân đồng minh công thành danh toại.

Những linh tinh nguyện nghe bài diễn thuyết ấy ai ai cũng cảm xúc tâm lòng.

Mọi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhật trình Lục-tính-tân-văn giùm

Qua ngày thứ 2, quân nhạc ở thành Sơn-đá tiễn lính ấy xuống tàu, dọc đường chấp trời bài *Sambre et Meuse* và bài *Marche Lorraine* nghe tiếng hùng hồn, khiến người khôn ngăn lòng ái quốc. Ở nhà hàng Rotonde có bày đồ hoang-ngĩnh, dâng mừng cho nghĩa bang-giao khảng khích như sơn.

Quan lãnh sự Hồng-mao có đãi lính tinh nguyện của Hồng-mao ở Thượng-hải mới sang đây một bữa tiệc tại nhà hàng Rotonde khi gần mãn tiệc bọn nhạc công liền xướng bài *Marseillaise* làm cho người dự tiệc ai cũng hoan hân.

Tối lúc tàu gần lui, trên bờ kể đi tiên, người chạy coi, chặt nức phía cầu tàu.

Đuôi tàu bộ hành đứng chen nhau chặt như nêm, trên bờ nghe lao xao những tiếng người cầu thẳng trận, kể chúc bình an.

Khi đó có bọn hương chức thay mặt dân Annam ra chúc tiễn quan Đốc-hữu-Vị trở về báo thù cho Tổ-Quốc, mà phải phê phán sự tại Đông-dương của quan toàn quyền đã phò thác cho ngài xưa.

Quan Đốc-phủ sứ ở Chợ-lớn cũng ra tiễn đọc bài diễn thuyết chúc ngài được tuông mây cõi gió đánh bắt đẹp nam tảo trừ chúng tặc.

Khi tới giờ tàu chạy, tiếng chúc mừng đối đáp nhau càng rân rạt hơn nữa, nhạc vô-thiều thổi bài viên tống dâng tiễn biệt nhau. Thủy lục hai quân, và nhơn dân bá tánh đều cất nồn chào. Đoàn cả đăm tung hô *« Đại pháp vạn tuế... »*

Hồi tiễn hành binh lính về tưng quân, có các vị đại-thần là quan Nguyễn-soái Nam-kỳ và các viên quan thuộc trong soái-phủ, quan thủ-tướng Đai-n, quan quân cai thủy-binh, quan lãnh-sự Hồng-mao; quan lãnh sự nước Belgique, quan lãnh sự Ngalatư và Nhứt-bồn đều có ra tống liệt ở ngoài bến tàu.

Thăng quan. — Bọn quân mới nghe vị đồng bang là ông Đỗ Hữu-Chấn, là phó-tổng-binh, linh huyinh của quan hai Đốc-hữu-Vị nay thăng chức Tổng-binh, thuộc cơ binh bộ thứ 363.

Bọn quân chúc mừng cho quan tổng-binh cũng cả quý-quyền ngài.

HÀNH

Quan hai Đốc-hữu-Vị sang tây đánh giặc. — Tối hôm chưa nhứt mới rồi, quan hai coi máy bay Đốc-hữu-Vị, lên xe-lửa đi Hải-phòng để xuống tàu *Manche* đi sang Đại-pháp đánh giặc.

Nguyên quan hai Đốc-hữu-Vị trước đã lập được công to tại Maroc (Ma-lac-kha), mới được cử về bồn xứ để xét nhiệm cách dùng phi-dĩnh ở Đông-dương. Xảy nghe tin Âu-

châu có giặc, thì quan Đốc-tinh nguyện xin đi ngay, nhưng quan Toàn-quyền ngâm nghĩ mãi muốn lưu lại, quan hai Đốc phải kêu nài mãi, bây giờ mới được ơn đi.

Tối hôm ấy ở nhà ga Hanoi, đồng các quan, các thân hào, nghị, hội-viên, và những mặt phú-thương annam ra tiễn.

Khi xe-lửa gần đi, ông Bùi-dĩnh-Tả, là Chương-thơ-kỳ Nghị-viên Bắc-kỳ thay mặt cả Nghị-viên mà nói mấy lời tiễn biệt như sau này bằng tiếng langsa :

« Nghị-viên Bắc-kỳ được tin quan lớn đi hôm nay, chạch quá cho nên chỉ phải được mấy viên đến đây tiễn ngài, vì thử biết được sớm thì chắc Nghị-viên muốn đến đây đủ mặt để mà kính bái Ngài là con nhà Nam-việt sang quý-Quốc để mà dự một phần, vừa là phần ngài mà lại vừa là phần cả chúng ta đây trong cuộc tranh-chiến to nhưt xưa nay.

« Chúng tôi được về vang về quan lớn, và nhiệt-thành chúc tụng quan lớn được đến chỗ chiến-trường mà danh lấy danh tiếng to. Cái danh tiếng đó tất đồng hào cũng được dự một phần, vì chúng tôi đây ai cũng muốn được như quan lớn nhân dịp này để tỏ lòng mến phục nước Đại-pháp. Duy có một quan lớn và linh-huyinh là quan năm Chấn, là vào bậc mấy nhà có phước lớn, được giúp nhà nước một cách sang trọng ai cũng thèm. Thời thì xin quan lớn gia tâm mà giúp nhà-nước thay bộ cả cho chúng tôi đây!»

Đoạn rồi đến quan tham-biên Huỳnh-mai-Liêu thay mặt cả người Nam-kỳ ở đây mà chúc quan hai Đốc-hữu-Vị đi trận được may mắn, chóng lập được công to với nhà-nước Đại pháp.

Rồi đến quan thực Tổng đốc Thân-trọng-Huê, thay mặt hội *« Pháp học bảo trợ »* mà nói mấy lời tiễn biệt.

Quan hai Đốc-hữu-Vị cảm ơn cả các quan ra tiễn một cách rất khiêm nhường, ngài lấy việc đi giúp nước làm một việc tự nhiên, thường tình của phả tướng, và ngài hạn với đồng bào rằng xin tận tâm thủ nghĩa vụ với nước Bảo-hộ.

Mấy trăm người đứng im phang phắc, theo lễ ụy-nghi của nước ta, lấy cách tĩnh nghiêm mà tỏ tình trân trọng.

Ông-lớn quận và quan Thượng Hà-dòng lên tàu đưa quan hai Đốc-hữu-Vị xuống tới Hải-phòng.

Nhứt trình công-văn đề ngày mồng 1/ octobre ấn hành một lời nghị đề ngày 30 septembre dạy ban hành luật hình làm ra hôm mồng 5 aout 1914 phạt các kẻ rao báo thộc mịch về chuyện giặc hay là truyền những tin đồn huyễn.

ÂU-CHÂU CHIẾN-KỶ

(Histoire de la guerre européenne de 1914 (1)

紀戰洲歐

(D'APRÈS LE COURRIER D'HAIPHONG)

IV

Ngày 12 aout. — Có tin rằng nước Hồng mao dứt việc giao thiệp với nước Autriche. Tin tại nước Belgique rằng đạo tiền quân thối về nhập với đại binh, binh Autriche vây nước Monténégro, chánh phủ Monténégro ban tờ thông hành cho quan sứ thần nước Allemagne và quan sứ Autriche dâng phân hồi bồn-Quốc.

Monténégro là một tiểu bang ở hướng tây nước Turquie nhờ có tờ minh-rợc làm lại kinh đô Berlin năm 1878 nhìn cho là nước trung lập. Nước này có lập vương-quyền và được phép truyền tử lưu tôn, địa phận 9 080 ngàn thước vuông, nhơn số 25 muôn sanh linh, kinh đô là thành Cettigné.

Ngày 13 aout. — Tàu trận Langsa và tàu trận Hồng-mao rợc bắt 5 chiếc tàu trận allemand trong biển Thái-tây-dương (Océan Atlantique). Các quan thủy sự đệ đốc nói có lẽ mấy chiếc tàu trận Langsa và Hồng-mao ấy đủ sức mà giữ đường tàu buôn chạy biểnặng binh yên luôn.

Binh allemand đang lo đặt đại bạc để vây thành Liège và khởi sự xạ đại bác ấy vào thành. Binh Belges ra xáp chiến với binh allemands tại Hasselt, số binh belges là một muôn người.

Hai chiếc tàu trận allemand hiệu *Goeben* và *Blesleau* thiên hạ nghị bị giặc bắt, nay đóng ngụ trong phá Dardanelle, khi đả giặc tại Hallen tan rồi, binh belges đuổi quân allemand ra khỏi miền Diest, Hallen, và Zellik, binh allemand chết vô số và bị đuổi về Eghèze.

Liège một thành trong nước Belgique ở gần ngọn sông Meuse và Ourthe 172 muôn 2 ngàn sanh linh.

Hasselt cũng là một thành trong nước Belgique ở troag tỉnh Limbourg ở gần ngọn sông Dyle nhơn số 1 muôn 6 ngàn 680 sanh linh.

Diest ở về tỉnh Brabant trong nước Belgique xa kinh thành Bruxelles 54, ngàn thước, và xa thành Louvain 28 ngàn thước, ở gần ngọn Demer thông với rạch Escaut, nhơn số 8 ngàn 800 sanh linh.

(1) Coi lại Lục-tính-tân-văn số 339 và số 345.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

CHIẾN-KY
européenne de 1914 (1)
洲歐
RIER D'HAIPHONG)

Có tin rằng nước
ec giao thiệp với
n tại nước Belgi-
quân thổi về nhập
Autriche vây nước
h phủ Monténégro.
cho quan sứ thần
à quan sứ Autriche
ôn- quốc.

t tiểu bang ở hướng
ở cô tô minh-ước làm
ăm 1878 nhìn cho là
ực này có lập vương-
truyền tử lưu tôn, địa
ực chuồng, hơn số 25
đó là thành Celtigné.

Tàu trận Langsa
ng-mao rước bắt 5
lemand trong biển
Océan Atlantique).

ar đề đốc nói có lẽ
n Langsa và Hồng-
mà giữ đường tàu
lặng binh yên luôn.
đang lo đặt đại bác
ge và khởi sự xạ đại
h. Binh Belges ra
binh allemands tại
belges là một muôn

trận allemand hiệu
rau thiên hạ nghi bị
ông nguy trong phá
đám giặc tại Hallen
ges đuổi quân alle-
miên Diest, Hallen, và
emand chết vô số và
éze.

n trong nước Belgique ở
use và Ourthe 172 muôn
môt thành trong nước
sinh Limbourg ở gần ngọn
ổ 1 muôn 6 ngàn 680 sanh

Brabant trong nước Bel-
hành Bruxelles 54 ngàn
h Louvain 28 ngàn thước,
er thông với rạch Escaut,
00 sanh-linh.

hình-tân-văn số 339 và số

ân-văn giùm

Ngày 14 août. — Binh Langsa đánh
nát một cơ binh Dragon allemand gần
thành Montmédy, bắt sống nhiều quan
võ và 1 ngàn lính allemand. Binh Nga-
ta-tư chiếm chỗ Sokal trong xứ Gali-
cie, nước Bulgarie tự xưng độc-lập.
Chánh-phủ Belgique hứa không gởi
tin tức chi về việc vận động binh
belges và langsa ở trường chiến, số
báo chương Hồng-mao khuyến-dân
sự dừng nghe hay là đồn huyên-dân
binh Hồng-mao thắng bại, vì mỗi lần
thắng bại đều có tin giấy thép rao
cho hay lập tức.

Chiếc tàu hiệu « Gwendolin » của
Chánh-phủ Hồng-mao tại Nyassaland
rình bắt được chiếc tàu trận allemand
hiệu Wissemann.

Montmédy là tỉnh thành quận Meuse gần
rạch Chiers trong địa phận Langsa.

Sokal là tỉnh thành thuộc địa phận Gali-
cie ở ngang rạch Bug, hơn số 10 muôn
sanh lính xa tạnh Nga-la-tư 10 ngàn thước.

Galicie là một quận thuộc nước Autriche
thuở xưa là một tiểu bang, hơn số 7 triệu
346 ngàn sanh linh.

Ngày 15 août. — Nước Turquie mua
lại chiếc tàu hiệu Goeben và Breslau
của nước Allemagne làm cho nước
Grèce bất binh.

Bốn mươi muôn quân Autriche
xáp trận với quân Serbie đang lúc
ban đêm, song bị quân Serbie nỗ lực
cự thủ hung hăng làm cho chúng
nó thối bộ, binh Serbie chết vô số,
nhưng cũng rằng qua được Rạch
save và chiếm Schabatz. Hai bên
đang sấm sủa xáp trận to.

Binh Ngalatr đại thắng tại Dniester
và đánh nát cơ binh bộ thứ tư và cơ
binh mã-kị thứ nhất của Autriche.

Binh Allemand đang thừa các bộ
vây đầu tá-quân đồng-minh súng đại
bác của binh belge và langsa bắn đi
đúng mực thước lắm, binh bộ alle-
mand không muốn đánh hèn chiến.

Nước Ngalatr rao sẽ cho nước Po-
logne độc lập và sẽ có tiểu vương cai
trị. Quan trưởng quân Hồng-mao tên
French đặc phong thống-lãnh các đạo
binh thuộc địa Hồng mao nay vừa
tới kinh đô Paris. chánh-phủ Langsa
nghinh tiếp trọng đãi, dân thành
hiệp nhau chúc tụng.

Quan đại trưởng quân đàm luận

quốc sự cùng Đức-giám-quốc Poin-
caré và quan binh bộ thượng thư
Messimy lâu giờ.

Rạch Save ở về hướng Nam nước Autri-
che chạy dài tới kinh đô Belgrade (nước
Serbie) rồi nhập với sông Danube, bề dài
Rạch ấy 1 ngàn 62 ngàn thước.

Schabatz là một tỉnh thành ở về hướng
tây-bắc nước Serbie xa kinh đô Belgrade 2
ngàn thước, và ở gần Rạch Save.

Dniester là một một ngọn sông ở trong
quận Galacie bên Autriche mà chạy dài vô
đất Russie rồi thông ra Hắc-hải (Mer noi-
re), bề dài 1 ngàn 200 ngàn thước.

Ngày 16 août. — Chánh-phủ Lang-
sa thông tin cho bá tánh hay có cuộc
đại chiến. Binhlangsa thắng tới miền
Alsace-thượng. Đạo binh allemand
toàn là dân bavarois phải thua tại
miền Avricourt và Cirey. Binh langsa
xáp trận tại chặn đường xe lửa thành
Luneville đi Sarrebourg.

Nước Nhứt-bồn gởi tờ tới-hậu (Ul-
timatum) cho nước Allemagne nài
phải rút mấy chiếc tàu tại cửa Giao-
châu về và giao đất ấy lại cho nước
Trung-hoa. Kỳ ngày trả lời cho đến
bữa 23 août.

Trọng trận đánh nhau tại Dinant
binh Pháo-thủ langsa đuổi binh alle-
mand ra khỏi chỗ Blamont và Cirey.
Giặc chạy lui về Sarrebourg.

Avricourt là thành ở gần đường xe lửa
Paris chạy qua thành Strasbourg bên ranh
nước Allemagne, hơn số 1000 sanh li.h.

Cirey là một làng ở, trong địa phận
Meurthe-et-moselle hơn số 2.460 sanh
linh, là chỗ có sở làm kiến soi mặt

Lunéville là một châu trong địa phận
Meurthe-et-moselle ở xa hướng đông
thành Nancy 26 ngàn thước 24 ngàn 500
sanh linh.

Sarrebourg tỉnh thành cũ quận Meur-
the đã nhượng giao cho nước Allemagne,
ở gần rạch Sarre, hơn số 9 ngàn 820 sanh
linh.

Dinant một thành trong nước Belgique
hơn số 8000 sanh linh.

Ngày 17 août. — Hải-đạo Langsa
chiến với Hải-đạo Autriche tại Bu-
che, đánh chìm 2 chiếc tàu trận,
phóng hỏa một chiếc thứ ba, chiếc
thứ tư trốn lên phía Bắc. Quan sứ-
lãnh nước Autriche từ biệt thành
Londres là kinh đô nước Hồng-mao.

Nước Nhứt-bồn thông tin cho nước
Huê-kỳ hay rằng quyền lợi nước ấy
bên Viễn-đông không phải bị đều

chi hiểm nguy. Nước Huê-kỳ bằng
lòng tin nước Nhứt-bồn sẽ giao đất
Giao-châu lại cho nước Trung-hoa y
theo lời hứa.

Binh Langsa sấn vào tỉnh Alsace-
Lorraine và nhắm hướng thành
Strasbourg thẳng tới.

Binh Nga-la-tư thẩu vào nước Au-
triche dọc theo sông Bug và Styr.
Hoàng-đế Allemand lia thành Berlin
kinh đô nước Allemagne mà đến
thành Mayence làm một vói sở Tham-
tán. Sở Báo-chương Hồng-mao chó
hay rằng đạo binh Hồng-mao đã lên
đất Langsa binh yên vô sự.

Có tin giấy thép tại Naisobi nói
rằng có một toán binh Allemand đếm
được 100 lính đến chiếm chỗ Tanete.

Hải đạo Langsa đuổi các tàu giặc
ra khỏi biển hồ Adriatique và đánh
chìm một chiếc tàu trận của nước
Autriche.

Strasbourg là tỉnh thành cũ thuộc địa
phận Bas-Rhin (nước Langsa), đã nhượng
giao về nước Allemagne xa thành Paris 303
ngàn thước hơn số là 167.350 sanh linh.

Bug là sông ở trong đất Nga-la-tư chạy
dài ra tới biển đen (Mer noire) dài 700
ngàn thước.

Ngày 18 août. — Binh Serbie đánh
lui binh Autriche tới tỉnh thành Sha-
batz, ba cơ binh Autriche nát như
chê tre. Các người thông tin các sở
báo chương không được lãnh tin tức
chi về binh Belge và Hồng-mao.

VẠN QUỐC CÔNG PHÁP

法 公 國 萬
(Droit International)

KHOẢN THỨ II
(Tiếp theo)

Điều thứ 16. — Các sở báo tin ấy
được phép gởi thơ không dán niêm,
đồ gởi đi lại đều được miễn thuế.
Song cái quyền lợi ấy chỉ được
riêng về sự báo tin, và gởi đồ vật
cho đám phù lổ mà thôi.

Ái muốn gởi vật chi theo tàu hoặc
xe lửa, để cấp thí cho phù lổ thì cũng
đều miễn tha cước thuế cả.

Điều thứ 17. — Phàm phù lổ từ chức
quan một sắp lên, cũng được lương
hưởng, chiếu theo một luật như
lương của quan bên địch quốc, sau có

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

ngôi hòa, thì chánh phủ bên phủ lỗ, phải hoàn lại tiền ấy đủ số cho địch quốc.

Điều thứ 18. — Các phủ lỗ có phép được dự lễ về tôn giáo của mình, miễn ra ngoài không được làm sự chỉ tạo nhiều bá tánh thì thôi.

Điều thứ 19 — Những tờ di chúc của phủ-lỗ lập ra cũng phải chiếu theo một luật như quân lính của Vạn quốc xưa nay.

Còn trong khi phủ lỗ mà có ai bệnh tử đường nào thì bên địch quốc phải lo cho có đủ những giấy tờ bằng chứng về sự đó. Khi tang liệm cũng phải do theo phương pháp chửc trước của người ấy mà làm lễ tống táng.

Điều thứ 20. — Khi chiến sự đã rồi hòa nghị đã định, thì bên địch quốc phải giao trả phủ lỗ về bản quốc của họ, miễn được sớm ngày nào hay ngày nấy.

KHOẢN THỨ NHỨT

Điều thứ 22. — Khi chiến đấu cấm không ai được dùng những cách độc mà giết hại lẫn nhau.

Điều thứ 23. — Trong những cách độc thủ về phép vạn quốc đã cấm, nay xin lược ra sau đây.

(a) Cấm không được dùng thuốc độc, và khi giới có thắm đồ độc.

(b) Cấm không được dùng cách ám sát mà hại người địch-quốc hoặc là nhon dân hoặc là binh biên.

(c) Cấm không được đánh giết những người đã đầu hàng.

(d) Cấm không được giết bậy hoặc giam tù những người nam phụ lão ấu vô tội ở trong thành.

(e) Cấm không được dùng đồ khi giới như trái phá hoặc vật chi bắn ra lửa, mà làm đổ thân cho nhơn vật thối quá.

(f) Cấm không được dùng cờ riêng của nghị-viện, và không được dùng quốc kỳ, binh kỳ cùng đồ y phục, theo một sắc với bên địch-quốc và những dấu hiệu của quốc-ước-nghị-hội đã định luật cấm, mà dùng sai nơi sai chỗ.

(g) Cấm không được tàn hại quá, mà biên tịch cả thổ địa tài sản của địch-quốc, ngoại trừ có khi nào cần kíp phải phạm đến của ấy, cho tiện

bề chỉnh chiến đồ phương vận tải mà thôi.

(h) Cấm không được thiêu hủy những giấy tờ kiện cáo của lương dân bên địch-quốc

Cấm không được ép uống lương dân của địch-quốc cầm khi giới mà cự lại nước nhà của họ, đầu những lương dân ấy có ở làm công cho bên này trước hồi khai chiến.

Điều thứ 24. — Hai bên chiến-quốc, có phép cho trinh-thám dò tin tức và đường đất của nhau.

Điều thứ 25. — Cấm không được xạ đại bác vào nơi thành trì, và làng tổng nhà cửa của lương dân, không phải nơi trở cự với mình.

Điều thứ 26. — Quan chánh tướng của địch-quốc, trước xạ đại-bác hoặc hãm thành trì nào, thì phải kiểm phương thế thông tin cho quyền trên hay, rồi mới được ra tay dụng võ.

Điều thứ 27. — Trong khi vây hãm và xạ hủy thành nào, thì phải kính xa những nhà thờ, nhà đầu xảo, nhà bác vật, nhà thương, v. v. Nhưng các nhà đó không được kiên bệ mà trở cự lại bên địch-quốc.

Những kẻ ở trong thành bị vây phải ra hiệu cho bên địch-quốc biết rằng có mấy nhà vô can vào chiến sự, mà phải dùng hiệu rõ ràng cho quân vây thành hiểu được những nơi ấy là nơi thần thánh bất khả xâm phạm.

Điều thứ 28. — Cấm quân địch quốc không được làm thối dã man, mà cướp phá trong thành đã bị hãm.

(Sau sẽ tiếp theo)

ÂU MỸ TÂN VĂN

(Nouvelles d'Europe et d'Amérique)

歐美新聞

Phi công Roland Garros — Hôm ngày mồng 3 aoút có tin đồn rằng ông phi-công Garros từ trận. Nay bản-quân lấy làm vui mừng, vì có tiếp được tờ nhựt trình hiệu *Revue hebdomadaire* ngày mồng 8 và ngày 15 aoút có ấn hành một khoản cũng đề ngày 3 aoút thuật lại một tích làm chửng Phi công Garros còn sinh thời và lời nói ngài từ trận là lời đồn huyền.

Người chủ bút nhựt trình *Revue hebdomadaire* thuật rằng: « Khi ông Garros đến

thăm người bạn hữu của tôi mà từ già trước khi xuất trận, thì bạn hữu ấy có bày dịp cho tôi được đến đàm đạo với phi-công trót một giờ đồng hồ.

Số là ngày hôm qua (2 aoút) nhằm bữa nước Langsa khởi sự động binh, thiên hạ kể qua người lại rần rần rõ rõ thời bằng đầu có lin tại Paris báo rằng: « có một cái ballon allemand loan ranh nước Langsa, Phi-công Garros thấy được, liền lên máy bay dùng rũi theo kíp dụng ballon ấy và tề xuống đất một lượt.» Hôm nay là 3 aoút Phi-công Garros ngồi đàm luận tước mặt tôi, miệng ngài cười chòm chim, mà sắc mặt cũng tỏ chút dấu buồn, mình mặc y phục sra (thưa, thiệt ngài còn sống, mà rất vinh vang nơi huê hạ Cuộc chi mà vinh hiển cho bằng cuộc này sao! Đám xã hội phải nhớ một người liêu thần, dung tài tinh mà cứu hiểm phò nguy trong ngày khai chiến ấy. Dân chúng rõ biết tại Phi-công Garros nên cả thầy đều mở miệng kêu tên ngài ra mà tế thể an bang Nôi trong 1 giờ đồng hồ, nước Langsa được đắc thắng lần thứ nhứt ấy là nhờ Roland Garros là phi công đại đảm ngày trước đã vượt qua biển địa-trung hải như chim bay.

« Khi tôi khen ngợi ngài và nói chuyện bá tánh đồn huyền, thì ngày tỏ dấu biết ơn và cảm cảnh lòng dân chúng rồi đáp từ rằng: ngài nghe lớn, ấy là họ đồn về ông Brindejone des Moulinais, mà cũng là đồn huyền đó nữa.

— Vây có phải thiệt ngài lãnh mang bay đi dụng những các ba-lông allemand chăng? — «Không! phần sự tôi là lo xa pháo vào ba-lông của giặc chớ không phải là đi liểu mang một nếu nhằm khi thất thế bán những ba-lông ấy, thì trong cơn đư vậy mới nên đánh liểu mà cho máy bay xáp dụng ba-lông.

Tôi nghe ông Garros nói mấy lời coi như chơi, thì tôi bảo ngài rằng: chửng ngài, thiệt ngài có lẽ sẽ giúp nước Langsa nhiều đều vinh diệu, vậy xin ngài đừng liểu mang mà tử chiến sớm quá vậy.

Ông Garros rằng: « quân allemand có đầu 18 cái ba-lông, còn phi-công langsa thì cả ngàn, lý nào mà sợ vậy, cứ hề một phi-công thì lo phá một cái ba-lông, chớ không nên dùng nhiều phi-công kéo chết hết uổng mang, vậy thì số phi-công sẽ còn lại nhiều luôn luôn.»

Mãng giờ tôi từ biệt ngài mà ra về Ông Garros còn thăm viếng đàm đạo với bạn hữu mà chớ linh Chánh phủ đang xuất trận.

Vây ông Garros sẵn lòng lưu huyết vì tổ quốc. Song ai nấy phải rõ ngày mồng 3 aoút ngài còn ở tại Paris không có ở nơi chiến địa, cho nên tin đồn ngài đã từ trận là tin huyền hoặc mà thôi.

Trận giặc tại thành Spincourt. — Người thông tin báo chửng kia thuật vậy một

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tỉnh-tân-văn giùm

Số 347

tôi mà từ già
mữ ấy có bày
dao với phi-

nhằm bừa
g binh, thiên
n rần rờ rồ
tại Paris báo
allemand loạn
ng Garros thấy
dung rồi theo
xuống đất một
Phi công Garros
tôi, miệng ngãi
bật ùng ló chít
phục sra (thưa)
tất vinh vang nơi
hiến cho bằng
ôi phải nhờ một
tinh mà cứu hiểm
ai chiến ấy. Dân
ng Garros nên cả
tên ngãi ra mà tề
giờ đồng hồ, nước
àn thứ như ấy là
hi công đại đảm
đan địa-trung hải

ngãi và nói chuyện
ngày đó đã biết on
chúng rồi đáp từ
ly là họ đồn về ông
is, mà cũng là đồn

ngãi lãnh mang bay
ng allemand chăng?
oi là lo xa pháo vào
không phải là đi liền
hi thết bản những
on như vậy mới nên
bay xấp dụng ba-lông.

os nói mấy lời coi
ngãi rằng: chường
c giúp nước Langsa
vậy xin ngãi đừng
n sớm quá vậy.

quân allemand có đầu
hi công langsa thì cả
vậy, cứ hề một phi
ái ba-lông, chớ không
hi công kéo chết hết
số phi công sẽ còn lại

giết ngãi mà ra về.
hầm viếng đàn đạo với
h Chánh phủ đang xuất

lòng lưu huyết vì tồ
ng phải rõ ngay mồng 3
Paris không có ở nơi
tin đồn ngãi đã từ trận
mà thôi.

nh Spincourt. — Người
ng gia thuật cuộc đại

chiến ở thành Spincourt như vậy: Tôi lấy làm lạ một chút vì tin giầy thép thuật vẫn tất cuộc chiến tranh tại Spincourt trong ngày thứ ba và thứ tư (11 và 12 août) như là một trận tiêu chiến. Không phải vậy đâu, đề tôi thuật chuyện tôi đã nghe đọc trong thư của quân lính về cho gia quyến từ thủ chỉ vì cho chur công làm tướng:

« Trước hết phải biết rằng nhờ trận giặc tại Spincourt ai nấy mới rõ tướng sĩ langsa thật là dồng cam, ngay thứ 2, lối 3 giờ chiều 2 toán binh langsa nhập làm đạo tiên quân mà dung rùi qua phía thành Spincourt, thẳng tới miền Audun-le-Ro-man mà ngửa giặc. Đến 5 giờ đồng hồ đạo tiên quân mã-kị allemand thẳng xông tới hồi còn xa chừng vài ngàn thước, phía sau lưng toán mã-kị ấy lại có đạo binh trận tập allemand kéo tới dồng vô số.

Quân langsa lòng không nao núng, bèn năm trường xuống đất núp theo các nơi đất cao mà bắn vãi vào bọn mã-kị. Chúng nó bèn nhảy xuống ngựa, binh langsa cứ nhăm ngựa bắn chết gần hết, còn quân lính mã-kị bộn-đào tuốt về nhập với đại binh. Trận này bên langsa không một người tử chiến. Lúc trời vừa tối, hai toán binh langsa hồi hã trở gót bên gặp cơ binh hậu tiếp, thì quyết trở lại đánh vậy quân giặc đang ùng ùng tới dồng quá sức cũng như một chống cự với bốn vậy. Đứng 6 giờ máy toán binh langsa bèn bắn vãi qua giặc dần rớt như mưa. Bên giặc không dám bước tới, bèn dừng lại một nơi mà cố thủ, chẳng bao lâu binh langsa thẳng tới, quân pháo thủ allemand bên xa đại-bác vào binh langsa cho tiền quân có giờ mà thổi bộ, binh langsa mới rước theo đánh n bắt được 1 đàn súng đại bác và 3 vị súng bắn liên thanh và nhiều cỗ xe chở lương thảo. Sáng ra cơ binh pháo thủ langsa thẳng xông theo hướng giặc thổi bộ, leo lên một gò nong kia bỗng gặp cơ binh Dragon thứ 21 của giặc bèn xấp chiến đánh chúng nó chết thây nằm lấp nội máu chảy đầy sông binh langsa cũng còn dung rùi tới hoà đánh quân hậu tập như chẻ tre.

Trong 2 ngày ấy, bên giặc mất hết 1 ngàn quân, bên langsa bắt 9 quân vô, 200 thùng giặc đem về camp tù, còn ngựa và vật liệu không thiếu chi. Bên langsa có 60 mạng bị thương tích mà thôi.

Trận giặc tại thành Charleroi. — Người xếp-ga ở tại Feigniers tự thuật rằng: Ngày thứ bảy 22 août, lối đó đến thành linh nghe tiếng súng đại bác nổ vang trời, rồi cứ nổ hoai trót cả đêm thứ bảy ấy. Qua sáng ngày chưa nhựt, thiên hạ xúm nhau khiên lính bị thương tích vào thành Maubeuge. Còn tại đàng xa lừ ở Mons đi Charleroi hai bên giặc đánh nhau rất hung hăng. Kế đó tiếng súng đồng nổ rền trên hướng bắc đôn Mons, quân canh ở trên từng lầu sớ

Thương chánh tại đường Feigniers và Quevy thấy binh pháo thủ hai bên đang xạ đại bác qua lại. Đạn trái phá bên pháo thủ allemand bắn sai lầm, ít khi trúng nhằm bia. Cơ pháo thủ Hồngmao thì dồng trên nong cao ần và giết nó chết thây nằm trạc đất. Thây xếp-ga thóc cả đêm mà coi cho măn đăm giặc, vậy thầy nói binh Hồngmao coi voi càng lâu càng dắc thẳng còn quân giặc allemand lại thổi bộ lượn. Đến nửa đêm Charleroi có tin đồn giặc chiếm được thành Charleroi, rồi bên binh đồng minh giật lại được. Hai bên cầm đồng cho tới 2 giờ khuya, xây có một gã chạy xe máy về sớ. Thương chánh báo tin rằng quân langsa hôn chiến với giặc đã nằm phen mới lấy lại được thành Charleroi, song trước khi giặc chạy ra khỏi thành nó phóng hỏa đốt thành cháy rụi. Doan nghe tiếng súng đồng nổ một hiệp nữa, đạn trái phá rớt xuống xa nhà giấy Feigniers chừng 400 thước.

Có người thông tin báo Daily-New ở Paris, đến xem cuộc đại chiến này, người ấy khi biên đủ các tin tức, liền bước lên xe trở về, xây nghe tiếng la om sòm bên phía đường Quevy. Người thông tin báo đánh xe qua phía ấy, liền thấy 7 tên lính mã kị allemand và 1 quan võ mặc y phục lính Hồngmao, làm cho dân chúng coi lầm, may có một quan võ langsa lanh con mắt nhìn tỏ là kẻ thù bên xóm tới tri hô cho ai nấy biết, và giết thạc quan võ allemand còn 7 tên mã kị bắt cầm tù.

ông quan hai mã kị tên Weder liền trách rằng nếu như không sức cự đương với giặc thì cần gì phải lộn mạng sanh linh vô ích.

Có một quan hai pháo thủ nghe vậy bắt binh, liền quở nặng quan Weder gọi là kẻ non gan. Hai đàng cãi lầy nhau hồi lâu liền xấp đánh lộn.

Quan lãnh binh tên Kessinger can gián hết sức mà vô ích, hai đàng đòi thi võ mà rủa hờn.

Giao-châu. — Có kẻ nói đám giặc tại Giao-châu mà so sánh với đám giặc bên Âu-châu thì cũng tỉ như trò chơi, vì tại Âu-châu trong một vài tuần thì thấy quân lính từ trận đến cũng quá muộn, còn số lính từ trận tại Giao-châu thì coi như không vậy. Khán quan nghe tức cười, cười vậy thì làm độ khi giới của Nhựt-bôn mà nghiêm ra việc chiếm cứ đất Giao-châu, không phải là cuộc dễ như trò chơi đâu.

Hai bên hồi còn nhìn nhau là vì sợ hao binh tổn tướng vô ích, binh Allemand tại Giao-châu không có bao nhiêu, giả như chết hết thì lấy đâu mà tiếp viện, còn binh Nhựt-bôn thì tin chắc chắn rằng chẳng kịp thì chầy sẽ chiếm đặng đất Giao-châu nên cần gì đánh gấp.

Nhiên hề vậy lâu ngày, trong thành thiếu lương thảo ắt phải lai hàng.

Hôm bữa 18 septembre có tiền chiến binh nhựt-bôn đánh với binh mã-kị allemand, số là một toán lính nhựt-bôn đi thám thính binh tinh allemand gặp một toán lính kị allemand tại chỗ Kon-tung-pon. Hai bên bắn nhau trót giờ đồng hồ lính nhựt-bôn bị mất một quan võ, và hai tên quân bị thương tích còn giặc allemand mất hết 12 tên mã-kị.

Quân nhựt-bôn do được trong đồn lũy allemand có 200 lính giữ ranh, còn cơ lính bộ và lính mã-kị có giữ bị nhiều khẩu súng đại bác. Trong số lính từ trận có ông quan hai mã-kị tên Baron Rieulard ngày trước làm tư thơ tại đình quan sứ thần allemand ở Bắc-kinh.

Ngày ấy, binh nhựt-bôn chiếm được đồn ở hướng tây-nam chỗ Woua-chi-sang, thâu được súng ống thuốc đạn lương thảo bọn bán; binh nhựt-bôn cũng bắt được một bọn lính thủy thủ autriche liên can vô đám giặc này, đang khi nô chạy về trốn dưới tàu hiệu Kaiserin Elisabeth. Chúng nó khải rằng chúng nó thuộc về hội thánh-giá-đó đi lo giúp kẻ bị thương tích. Nhưng binh nhựt-bôn biết mưu nó nên dẫn về camp tù.

Chánh phủ Bắc-kinh trách chánh phủ Giao-châu sao cầm những người thanh khách đi làm công ở Giao-châu không cho nó ra khỏi đất ấy mà về, cứ bắt nó ở xây đồn đắp lũy hoai. Quân allemand nghe trách thì chịu thả mấy người thanh khách về, nhưng vậy cũng cứ noi theo tánh ăn cướp bắt mỗi người culi thanh khách đống 5 đồng bạc trước rồi mới cho về.

CỤC ĐÔNG TÂN VĂN
(Nouvelles de l'Extrême-Orient)
極東新聞

Nước Trung-hoa cư xử với nước Allemagne. — Khi Chánh-phủ Allemagne trách cứ nước Trung-hoa vì mở rộng ranh trung-lập tại Giao-châu, thì Chánh-phủ Trung-hoa đáp từ rằng tại nước Allemagne đã phạm sự trung lập trước và bắt cứ lời giao ước mà xây đồn đắp lũy trong đất Giao-châu, lại thêm rằng thế nào ngăn trở tàu Trung-hoa không thể nào ngan trở tàu Nhựt-bôn độ binh lên bể Loung-kae.

Các nước ngoại bang như là nước Hoa-nhàng (Hollande) và nước Huê-kỳ đều công nhận cách cư xử của Chánh-phủ Trung-hoa.

Quân Allemand bất thuận. — Hoàng-đế Allemand tự tỏ cho quan trấn thủ Giao châu là ông Mayer Waldeck phải cự thủ với Nhựt-bôn cho đủ 6 tháng, bằng bắt tuần thì ắt không khỏi mang tội nặng, Hoàng-đế ấy nói nếu đất Giao-châu mà thất thủ và để Nhựt-bôn chiếm đặng thì sẽ làm cho ngài buồn rầu hơn là mất kinh đô Berlin.

Khi quan trấn thủ tiếp được tin giầy thép ấy, thì hội tướng sĩ lại mà hiểu du,

Mỗi nhà thơ giầy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tính-tân-văn giùm

Vậy có 2 ngàn người thanh khách không chịu đóng số Lạc ấy thì dân allemand bắt ở lại Giao châu làm công cho nó chứ chẳng được về.

Lũ allemand cứ xử với Tào như thế, mà cũng còn có người thanh khách ngóng cổ chúc cho dân allemand được thắng trận! Thiệt-là dốt quá!

Quân allemand cầm bọn khách culi ấy là vì tưởng chắc mình sẽ thắng trận. Có quan lãnh sự allemand ở tại Chefoo mời các hương chức thanh khách đến mà cắt nghĩa cuộc kiên bệ thành Thanh-đảo rất là vững chắc. Nói rằng xung quanh có thả cả muôn gậy diên khi hề giặc vào vương lấy thì phải chết hết.

Thiệt là lời nói phỉnh phờ đó. Nếu thành trì mạnh mẽ, giặc diên khi nhiều thì cần chi phải đặt thêm lũy sắt, mỗi đầu cây sắt vót nhọn như mũi đinh đặt xung quanh thành nữa mà chi. Đặt một ít sợi giây diên khi cũng đủ mà hại giặc cần chi bày chuyện đồ sộ như thế?

Hềm vì người thanh khách hời còn tin rằng: người nhứt-bồn không lẽ bắt được thành Thanh-đảo.

CÔNG VĂN LƯỢC LỤC

(Actes officiels)

公文略錄

NAM-KỠ SOẠI PHỦ

Gouvernement local

南圻帥府

Vì lời nghị quan quyền Nguyên-soái Namkỳ, ngày 23 juin 1914.

Cho phép tên Phạm-văn Mười cất một cái cầu tàu trong rạch Ba-xuyên. quai de la poste, tại Bãi-xàu, Soc-trang, song phải tuân theo các luật lệ về việc ấy và các thể lệ riêng sau này:

Thể lệ riêng:

Cầu này phải làm bằng cây, cột cây, bề ngang hai thước, bề dài sáu thước langsa, cất cách 15 thước thân trên cái cầu bắc ngang qua rạch. Bề diện đề tàu cập phải cách xa mé bờ quai de la poste 15 thước langsa.

Các công việc làm cầu này chẳng đáng lâu quá ba tháng, kể từ ngày khởi sự dùng phép này.

Trước khi khởi công phải trình cho quan Đốc-công Soc-trang hay đăng cấm nọc. Ngày khởi công và ngày làm hoàn thành rồi, cũng đều phải cho quan hay.

Cầu này thì phải gìn giữ cho tử tế

luôn luôn và theo thể lệ trên đây nếu không thì phải bị bãi phép này lại còn không kể sự phạt tạ người xin phép này, sự dỡ cầu đi và bồi bổ chỗ đất lại cho y như cũ.

Khi công việc làm rồi thì có quan Đốc-công Soc-trang sẽ kiểm sát.

Nếu như đã tuân y theo các thể lệ buộc, thì sẽ làm tờ kiết chứng 2 bản, một bản thì giao cho người xin phép này cầm, còn một bản thì sẽ để cất vào kho sở Tào-tác.

Nếu như không có tuân y theo, thì sẽ làm tờ kiết chứng vi lệ, mà giao cho quan phân xử, và nhà nước cũng đăng phép mướn làm đồ phụ tùng theo cầu cho chắc, và sửa chỗ nào làm sai thức lệ buộc. Tiền số phí làm việc ấy về phần người vi lệ phải chịu.

Phép này cho trong kỳ sáu tháng mà thôi, kể từ ngày rao truyền lời nghị này, nếu quá kỳ mà không có dùng thì phải bãi đi.

Phép này là cho tạm vậy mà thôi vậy nên khi nào có việc cần dùng thì nhà nước đăng phép bãi đi, bất kỳ là ngày nào và có nào còn người xin phép này phải tuân y theo các lời

nhà nước sẽ truyền dạy, và không đăng lấy có chi mà xin bồi thường.

Người xin phép này phải đóng tại kho bạc Soc-trang một số tiền là sáu đồng bạc gọi là tiền thuế mỗi năm, y theo tờ tự thuận ngày 25 mai 1914 của nó làm. Số tiền thuế này mỗi năm phải đóng tiền trước.

Cấm không cho dùng cầu này và chỗ bến cầu về việc chi khác hơn là việc bộ hành lên xuống, việc chất chứa hàng hóa và đồ vật dụng đăng mà chỗ xuống thoản hay là ở dưới thoản đem lên.

Lại cũng cấm không cho cập nơi cầu này hơn hai chiếc thoản cập với nhau.

Sau lại lúc nào người xin phép này không cần dùng cầu này mà làm công việc của mình, thì phải để cho các ghe dùng không đăng phép thâu tiền bến tiền neo chi cả.

Khi các công việc làm hoàn thành rồi thì người xin phép này phải bồi lại như cũ mấy chỗ mé sông nào mà mình đã làm hư.

Khi nào mãng phép này rồi thì phải bồi bổ và sửa các chỗ đất hư lại như cũ.

Tôi cũng vậy, ngày nào tôi làm được thầy thông, thầy kỹ tôi sẽ mua thuốc BASTOS mà hút!

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tỉnh-tân-văn giùm

NHÀN ĐÀM

(Contes amusants)

開談

**Xót vi tay đã nhúng chàm,
Đại rồi còn biết khôn làm sao đây.**

Chồng (sáng dậy vắn thuốc Gò-vấp hút chơi,) kêu vợ nói rằng: Chà! Minh ôi!! Hồi hôm tôi thấy cái chiêm bao kỳ cục quá dỗi đi thôi mình!

Vợ (mắt nhắm mắt mở) nói rằng: Tôi cũng vậy! Có phải mình thấy đi ăn mây không?

Chồng — nói tầm bậy nà! Phải dàu.

Vợ — Chớ thấy chi mình?

Chồng — Chà! Ngộ quá!!

Tôi thấy nhà ta sao Chà nó đến biên phong hết trời cả đồ đạc, mà mình thì đi cặp theo thẳng nào đó, coi tôi đứng đưng như khách qua đường, tôi mới nổi xung, liền xô tôi với mình té nhào xuống sông chết. Dứt mình tỉnh dậy té ra một giấc chiêm bao.

Vợ (ngẫm nghĩ một hồi lâu) mới nói rằng: Nè! «*Thượng-chiều*»... «*Dinh-sanh*»....

Chồng (gật đầu) cười rằng: Vậy vậy phải đó! Còn mình thấy gì?

Vợ—Tôi thấy mình với tôi sao phải đặc nhau đi ăn mây. Thì chắc là mở *Nguyễn-kết*, không sai.

Chồng — Chà! Mẹ thẳng nhỏ đoán hay như bói gia sự. Đánh đánh... Nhưng mình còn su nhỏ nào không?

Vợ (*Lục rương coi đây những giấy cầm đồ, trông thấy nghĩ mà ngán.*)

Chồng: sao mình?

Vợ: Hết trời hết trận, không còn một đồng điều!

Chồng: Này! Mình qua hỏi vay chi?

Tư!

Vợ — Mình còn thiếu chi, bị chửi hoai mà chưa trả nổi, hỏi chi cho mất công.

(*Hai vợ chồng ngồi ngẫm nghĩ hoai, không biết chạy đâu cho ra tiền.*)

Chồng— Nè! Còn cái quần lãnh của mình, hãy cầm đi cho rảnh nếu trúng thì chuộc thêm ít món đồ về, còn để lại vài đồng tôi với mình đặc nhau lên trên tiền-lâu xài một bữa cơm chơi.

Vợ (*Ngồi tính rằng*): Ủ! May mà

được thì nói gi, lỡ mà thua thì ở trường mà chịu nổi sao?

Thôi như mà tung thì phải tính.

Liền cởi ngay cái quần lãnh đem lại tiệm cầm-đồ, bảo chủ khách rằng:

Này: Chủ cầm cho ngô một đồng rưỡi!

Chủ khách: —Ồ... Cái này cũ cũ

lắm rồi, 5 cắt thôi lờ!

Chị ta nói rằng: Trời bụt ôi! Vậy mà 5 cắt a? Tội nghiệp tôi quá! Chủ.

Chủ khách: — Chủ chủ cái gì! Cầm,

không cầm thì thôi, mặc ý nị ki lờ bỏ.

Chị ta phải chịu cầm vậy, vừa ra

vừa chửi nó.

Trở về nhà, chồng mới đọc câu

thai cho vợ nghe rằng:

«*Lữ đư như cái xác trôi sông, Vợ*

phải bỏ chồng.»

Rồi anh chồng biểu với chị vợ

rằng: Thai với chiêm bao hiệp nhau,

phen này chắc trúng.

Vợ — Thối mình đánh đi 3 cắt, còn

2 cắt cho tôi đánh.

Chồng — Không được, mình làm

mất trúng 6 đồng bạc thôi.

Vợ — Mặc tôi mà...

Chồng — Ủ! Thối tôi cũng chịu

mình. (*Lật đật đi mua 3 số về, vợ*

chồng trông tin cho tới trưa, té ra mở

*«*Bản-quê*».*)

Vợ — Thua....

Chồng — Thua...

Đồng-nhơn bảo hại quá!

Vợ (*vào mở rương đem giấy cầm*

đồ, mỗi xấp là 10 cái, một xấp hai

xấp)...

Chồng — Tinh, 10 đồng 8 đồng

rưỡi...

(Tinh đi tinh lại té ra vợ chồng cãi

lộn nhau)

(Chị ở lối xóm nghe om sòm, chạy

qua hỏi đầu đuôi cười rằng: Thiết

đại! Điem đó chớ điem đầu, nếu cứ

điem chỉ còi quần mà đánh «*Bản-*

quê» có hay không.

Thối nín đi, không mỗi người bị 4

cắt bây giờ...

Vợ — Thằng chết! nó cứ chiêm

bao chiêm bị hoai...

Chị ở xóm — Chiêm bao đó là ông

bà của anh chị cũng linh thiêng lắm,

còn thương mà báo cho hay, đừng có

cờ bạc nữa, chớ *Đồng-nhơn*, đầu mà

Đồng-nhơn.

LÊ ĐỨC.

Thứ rượu này hay bổ
nguyên khí.
Trừ hàn nuiệt,
Thêm sức cho trai
tráng.
Đờn ông và đờn bà.
Làm cho thân thể ngù
tạng lực phủ thanh.
Giúp cho mau có con.
Cách dọn rượu thuốc
này nó làm cho trở
nên một món thuốc
nhứt hạng, tuy có
đùng Quinquina làm
cốt mặc dầu, chớ
rượu này là một món
khại vị.
Uống nó rất thanh tao,
Mau thấy hiệu nghiệm
hơn các thứ thuốc
khác.

KHÁ KỶ

Muốn cho khỏi làm lạc mà thiết hại cho
chư qui khách thì hãng Dubonnet rao cho
ai nấy hiểu rằng: Rượu hiệu Dubonnet này
là rượu bổ ngươn khí, có dùng thuốc Quin-
quina làm cốt mà Hãng thay mặt cho bản-
hiệu tại Nam-kỳ, và Bắc-kỳ, Trung-kỳ và
Cao-man là

Hãng BERTHET, CHARRIÈRE và CÔNG-TY
đường Kinh-lấp, môn bài số 68, SAIGON

Thuốc điều hiệu này **Bao xanh**,
đá to mà lại vắn chắc. — Có dân
cheàng một
rêu giấy trắng
ngoài bao. —
Hút nó thì
được toại chí
tiêm điều
khoái lạc.
Hiệu thuốc
này là một
hiệu rất bèn,
ma qui thấy
cũng phải
tránh.

Hãng BERTHET, CHARRIÈRE và CÔNG-TY
CHỖ VÀO XỬ BÁN
ở đường Kinh-lấp môn bài
số 68, SAIGON

...yên dạy, và không
...mà xin bồi thường.
...p này phải đóng tại
...g một số tiền là sáu
...tiền thuế mỗi năm,
...in ngày 25 mai 1914
...tiền thuế này mỗi
...lần trước.
...o dùng câu này và
...việc chi khác hơn la
...en xuống, việc chất
...và đồ vật dụng đặng
...thoàn hay là ở dưới
...không cho cấp nơi
...i chiếc thoàn cấp với
...o người xin phép này
...g câu này mà làm
...minh, thì phải để cho
...hông đặng phép thâu
...eo chi cả.
...việc làm hoàn thành
...in phép này phải bồi
...mấy chỗ mé sông nào
...m hư.
...g phép này rồi thì phải
...ác chỗ đất hư lại như

...hãy thông, thầy kỹ
...nà hút!
...tân-văn giùm

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tinh-tân-văn giùm

TRÍCH CẨM TẠP BIÊN

(MÉLANGES LITTÉRAIRES & SCIENTIFIQUES)

NGUYỄN TRÀO KHAI CƠ CÔNG THÂN LIỆT TRUYỆN

Les hommes illustres de la dynastie des Nguyễn

傳列聖功基開朝阮

2 - Lê-vân-Duyệt *Tục biên*

Qua tháng bảy năm thứ sáu niên hiệu Gia-long (1807) mọi Đả-vách tại Tỉnh Quảng-nghĩa lại dấy loạn; Vua truyền cho Lê-vân-Duyệt đem binh vũ tiêu mà dụ rằng: «Lũ ác man này gây nên hoạn họa, không đánh sao yên; song vì đường xá xa xôi, «núi sông hiểm trở, cũng khó tiêu trừ. Vậy người nên liệu bề xử trí, cho chúng nó phục tùng; làm sao chẳng đánh mà hơn, «mới gọi là thượng sách.»

Khi Văn-Duyệt đem binh đến Quảng-nghĩa, bên mặt sai Vệ-úy là tên Từ cùng phó Vệ-úy tên Nhượng, giả làm dự đảng Ngụy-tây, lên vào trại sách, ở cùng quân mọi, đặng dò thám tình trạng chúng nó thế nào Quân-mọi mới nói cùng tên Từ rằng chúng nó không có ý gì, chẳng qua cực vì bởi Phó-quân-cơ là Lê-quốc-Huy, nhiều phen hà sách, nên mới rủ nhau mà làm loạn. Khi Từ đã nghe rõ đầu đuôi như vậy, bèn trở về mà thưa cùng Văn-Duyệt, Văn-Duyệt mới bắt Quốc-Huy mà trị theo quân pháp. Quốc-Huy bị tử hình rồi, thì man chúng đều đem nhau đến mà hàng phục. Vua bèn ban chỉ tuyên triệu Văn-Duyệt trở về.

Quan năm thứ tám niên hiệu Gia-long (1809) Ngu gia vào Quảng-nam truyền cho Lê-vân-Duyệt lưu thủ kinh thành. Quan Lê-vân-Duyệt là người cương trực, quản lĩnh nghiêm minh, binh tướng lại thấy đều khiếp sợ; cho đến các vị đại thần huân cựu cũng đều kính phục, chẳng ai dám dể khinh. Trong lúc này duy có một mình Lê-Chất là người mới về đầu, kinh thơ Văn-Duyệt hết lòng, nên mỗi khi có việc binh cơ cần mật cùng việc triều chánh, thì thường khi qua lại mà nghị luận cùng nhau. Bữa nọ có Tham-luận Nguyễn-vân-Tải là người tiên thuộc Tả-quân, phạm tội hành quân, phải Văn-luyệt cắt trách. Văn-Tải mới sanh oán hận mà cáo Văn-Duyệt toan mưu làm phản nói rằng Văn-Duyệt thiết lập đồn bảo, lại lên sai người ra Bắc-thành mà chiêu dụ hào kiệt, và thường khi qua lại bàn tính mật mưu cùng Lê-Chất, như vậy sợ e có lòng phản nghịch. Văn-Duyệt nghe thấu như vậy, lấy làm sợ hãi, bèn gọi sơ thỉnh tội. Vua truyền cho họ hình tra vấn. Tra rồi rõ biết Văn-Tải vu cáo, bèn đặng án cho vua xem, vua

phán rằng: «Tên Tải đầu như vậy, cũng có cơ gì, nên phải tra xét cho rõ ràng, ngõ hầu hết nỗi nghi nan về sau.» Vua phán như vậy, lại truyền giao cho đình thần phúc vấn. Đình thần tra hỏi Văn-Tải, Văn-Tải chẳng biết lẽ gì mà đáp nên phải bị tử hình; từ đó chẳng ai dám vu cáo cho Văn-Duyệt nữa.

Năm thứ 11 niên hiệu Gia-long (1812) vì bởi người em Vua Chiên-lap tên là Nặc-nguyên qua đầu Vua Xiêm mới dẫn binh đến Bắc-tâm-bôn (Battambang) mà đem Nặc-nguyên về Chiên-lap, khi binh vua Xiêm đến thì nước Chiên-lap thấy đều chấn khùng. Gia đình gọi sơ về tâu. Vua bèn cho đòi Văn-Duyệt cùng Văn-Thiên đến nghị luận. Hai người đều tâu rằng: «Từ mấy lâu nay, «nước Xiêm cùng nước ta kết hảo, nay «mà động việc binh đao, chắc là lợi hại «rất nhiều. Vậy xin bệ-hạ truyền cho «thành-thần tịch suất một người tuần biên «đặng dò xem hư thiệt, rồi sẽ tùy nghi xử «trí, cũng chẳng muốn chi.» Vua khen rằng phải.

Qua mùa đông năm ấy, quả là binh Xiêm đến đánh Chiên-lap vua Chiên-lap là Nặc-Điền chạy qua Giadinh, Vua bèn truyền cho thành thần hậu cấp tiền mễ, và dọn chỗ cho vua Chiên-lap ở.

Khi ấy vua bèn gọi quốc thơ mà trách vua Xiêm lấy đầu đại nghĩa. Rồi cho đòi Văn-Duyệt mà chỉ bảo những điều xử trí Xiêm-lap, và truyền cho võ làm Tổng-trấn Giadinh mà lại lãnh trấn Bình-thuần Hattien. Vua lại truyền cho Trương-tấn-Bửu làm phó Tổng-trấn Ngô-nhơn-Tịnh làm hiệp-tổng-trấn Rồi truyền cho quân thần sách Thanh Nghệ với năm đạo quân Bắc-Thành với hơn ba ngàn tượng quân, theo Văn-Duyệt lưu thủ.

Khi Văn-Duyệt đem binh vừa đến, thì vua Xiêm cũng sai Sư đến Giadinh; Văn-Duyệt mới truyền cho trạm đưa ra kinh.

Qua năm thứ 12 niên hiệu Gia-long (1813) Văn-Duyệt cùng Nhơn-Tịnh phụng chiếu đại phát châu sư một vạn ba ngàn người đưa vua Nặc-Điền về nước, binh vừa đến Long-uc tướng Xiêm là Phi-nhã-phi đến trước viên-môn mà bãi lệnh chiếu thơ, rồi vua Nặc-Điền mới vào thành La-bích. Văn-Duyệt khiến quan Chiên-lap là Cao-la-Hàm đem binh năm trăm theo mà hộ về. Trong lúc này người Xiêm tưởng rằng quân Văn-Duyệt đi xa khi chẳng bao nhiêu; nên ngoài thì giả dờ hòa hảo, mà trong thì sắp sửa chiến trường, sắp tính thừa hư mà tập kích. Đến chùng Văn-Duyệt đến thì quân Xiêm sợ hãi mà chẳng dám rục rịch. Văn-

Duyệt ở Chiên-lap, hiệu lĩnh nghiêm minh cấm quân lính không được lờ lợc hương dân, vậy nên dân Chiên-lap thấy đều an ổn. Rồi đó vua Xiêm cùng tướng Xiêm đều đem bửu bối phẩm vật mà cho Lê-vân-Duyệt, Văn-Duyệt nghĩ phân làm thần tử, không lẽ ngoại giao, nên chẳng dám tư thọ, bèn gọi sơ về tâu; Vua truyền ban cho thâu lãnh, lại truyền cho thành-thần xuất một muông quan tiền kho mua đồ Trung quốc gọi đến quân thứ, để Văn-Duyệt làm đồ tống hảo cho Xiêm mà đáp lễ.

Lúc này binh Xiêm đóng tại Long-uc, chầy ngày chẳng thấy thâu quân, còn con vua Chiên-lap là Nặc-nguyên cũng không thấy trả lại. Văn-Duyệt bèn thuật hết tình trạng mà gọi sơ tâu rằng: «Người Xiêm mà «có lòng lấy nước Chiên-lap thì phải dụng «Nặc-nguyên làm của báu. Còn như ta «muốn có chỗ làm phiên binh cho Gia «đình thì phải dùng Nặc-Điền làm phiên «thần. Vậy nay ta đem Nặc-Điền về Chiên- «lap là làm điều bất lợi cho người Xiêm. «thì sao chắc rằng người Xiêm chẳng liệu «toan mưu khác, mà vua Chiên-lap cũng «chưa chắc khỏi bề hậu hoạn. Vả lại quân «ta ở đây, chầy ngày mòn mỏi, hao phí «tiền tài; mà đem quân trở về Gia-đinh, «lại e nỗi vua phiên đơn nhược, khôn thể «chống ngấn. thành La-bích yếu bờ, khôn «phương cự thủ. Vậy nay xin vua Chiên- «lap đóng thành tại Nam-vang, xây thành «Lar-yem mà để đồ trị trường, rồi ta sẽ «đều binh lại mà bảo hộ nước Chiên-lap, «triệt đại binh về Gia-đinh lỏng xem động «tình đường bao. Như vậy thời thuận «ngịch dật lao, thấy đều dắc lý; muốn «đánh thì đánh, muốn hòa thì hòa, dắc «loán ở tại nơi ta rồi đó.» Vua xem sơ lấy làm khen ngợi, bèn truyền cho Văn-Duyệt đem binh đóng đồn các nơi hiểm yếu mà gọi thơ trách cứ vua Xiêm. Xiêm bèn lập tức đem binh trở về Bắc-tâm-bôn (Battambang) rồi cũng dẫn binh đi thẳng.

Văn-Duyệt đã xây hai thành ấy rồi, lại làm một cái đài gọi là đài An-biên, trên đài ấy làm một cái nhà gọi là Nhu-viên đường, để làm chỗ Vong-bái cho vua Chiên-lap. Làm rồi xong xuôi, phụng chiếu ban sư trở về Gia-đinh, mà để Văn-Thoại cùng một ngàn quân ở lại trấn thủ thành Nam-vang mà bảo hộ cho vua Chiên-lap. Than ôi! Bình sanh quan Lê-vân-Duyệt vẫn là người trọng vọng vô song mà trong lúc xử trí Chiên-lap này lại càng nổi tiếng xa gần, thiệt là đứng trang tá quốc.

(Sau sẽ tiếp theo)

Mỗi nhà thơ giãv thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tính-tân-vân giùm

KIM VÂN KIỀU TÂN GIẢI

(tiếp theo)

(Poème de Kim-vân-Kiều)

金雲翹新解

(1561) Vừa nói đoàn thi nhà đã mở tiệc đoàn viên chi hỉ, dựng cho chàng ta nổi lời hải thệ sơn minh, đẹp phận thừa long khóa phụng, nào là ngọn đuốc kết hoa, chướng là nhuộm đỏ, nhơn sanh lạc sự, còn vui nào cho vui bằng thi đó nữa.

(1562) Đem đồ làm lễ hiệp-cần, Kim Kiều hai bên giao lay cùng nhau, bên thi lời vạn phước, bên thi lời hàn huyền, thiệt là sáu lễ đủ no cả sáu, lứa đôi vừa đẹp cả đôi.

(1563) Quân thi phong lưu thiếu niên khách, thiếp thị phong lưu thiếu niên nhơn, một chén quỳnh kê tạc người thù, kẻ lui người tới, thấy

(1564) Đố tự ngày trên nhánh đào bắt đặng chiếc thoa, mà định tình non nước kết nghĩa tri âm cho tới giờ, thắm thoan đã mười lăm năm trường.

(1565) Thôi ! Trong bấy nhiêu năm người bắc kẻ nam, đem thương ngày nhớ, tới bây giờ còn thiếu chi lời tan hiệp, chuyện xa gần, nghĩ cuộc đời bi hoạn như một đặc chiêm bao, có mấy khi được phong thanh nguyệt bạch, canh vịnh lậu trường như đêm này sao ?

(1566) Đương lúc đó, đem xuân như họa, mừng gấm xử thảo, một ngọn đèn một thiếp một chàng, rất là lòng xuân phơi phới chén xuân tằng tằng.

(1567) Bấy lâu nay người nơi cổ lý, kẻ chốn tha hương, tới bây giờ tình nhơn mới gặp tình nhơn, tuy rằng hoa tự xưa, ong vẫn cũ, nhưng cái chung tình ngày vẫn thêm xuân.

(1568) Chị Kiều nói rằng : Thôi cái phận thiếp đã đành là nước chảy hoa trôi, thân tàn mạng bạc, thì có làm chi mà giảm luận nghĩa sắt cầm, nỗi lời son hải cho được.

(1569) Vì nghĩ chàng là người nghĩa cũ tình xưa, mà cam vì tình từ, nên cũng phải chịu lòng, gọi là có nghĩa phu xứng phụ tủy chứt đình.

(1570) Chớ như thiếp thì thiệt là hồ duyên tử phận, ngồi rường thẹn mền, trông đèn thẹn bóng, như rầy cũng đã là người bất trí nhơn gian tu qui sự rồi.

(1571) Nay thiếp tuy là âu yếm ở bề ngoài, chớ kỳ trung là không giám mở mặt ra coi thấy thế nhơn chút nào ráo.

(1572) Chớ lại còn như những thói thường thiên hạ, hương đã bỏ mà lại nhạt, hoa đã tàn mà cũng hái, thì thiệt là thêm nỗi cho người ta chê cười về sau này lắm.

(1573) Khéo là thêm bày ra một chuyện si nhục đó mà thôi, chớ không phải là thương thiếp, chẳng qua là thù thiếp mà làm ra như vậy.

(1574) Chớ người ta yêu mình bạo nhiều, thì mình thêm hổ với người

duyên mới mà bằng khuôn nổi, nghĩ tình xưa mà ngán ngờ nhưong.

(1564) Đố tự ngày trên nhánh đào bắt đặng chiếc thoa, mà định tình non nước kết nghĩa tri âm cho tới giờ, thắm thoan đã mười lăm năm trường.

(1565) Thôi ! Trong bấy nhiêu năm người bắc kẻ nam, đem thương ngày nhớ, tới bây giờ còn thiếu chi lời tan hiệp, chuyện xa gần, nghĩ cuộc đời bi hoạn như một đặc chiêm bao, có mấy khi được phong thanh nguyệt bạch, canh vịnh lậu trường như đêm này sao ?

(1566) Đương lúc đó, đem xuân như họa, mừng gấm xử thảo, một ngọn đèn một thiếp một chàng, rất là lòng xuân phơi phới chén xuân tằng tằng.

(1567) Bấy lâu nay người nơi cổ lý, kẻ chốn tha hương, tới bây giờ tình nhơn mới gặp tình nhơn, tuy rằng hoa tự xưa, ong vẫn cũ, nhưng cái chung tình ngày vẫn thêm xuân.

(1568) Chị Kiều nói rằng : Thôi cái phận thiếp đã đành là nước chảy hoa trôi, thân tàn mạng bạc, thì có làm chi mà giảm luận nghĩa sắt cầm, nỗi lời son hải cho được.

(1569) Vì nghĩ chàng là người nghĩa cũ tình xưa, mà cam vì tình từ, nên cũng phải chịu lòng, gọi là có nghĩa phu xứng phụ tủy chứt đình.

(1570) Chớ như thiếp thì thiệt là hồ duyên tử phận, ngồi rường thẹn mền, trông đèn thẹn bóng, như rầy cũng đã là người bất trí nhơn gian tu qui sự rồi.

(1571) Nay thiếp tuy là âu yếm ở bề ngoài, chớ kỳ trung là không giám mở mặt ra coi thấy thế nhơn chút nào ráo.

(1572) Chớ lại còn như những thói thường thiên hạ, hương đã bỏ mà lại nhạt, hoa đã tàn mà cũng hái, thì thiệt là thêm nỗi cho người ta chê cười về sau này lắm.

(1573) Khéo là thêm bày ra một chuyện si nhục đó mà thôi, chớ không phải là thương thiếp, chẳng qua là thù thiếp mà làm ra như vậy.

(1574) Chớ người ta yêu mình bạo nhiều, thì mình thêm hổ với người

ta bấy nhiêu, thì cái yêu nhau ấy lại còn bằng mười cái phụ nhau nữa.

(1575) Nay chàng muốn tính sự cứ ăn tề mi cho trọn đạo bá niên giai lão về sau, thì đã có con di nó là đủ, còn cần cầu chi tới thiếp là phận chi nữa.

(1576) Chử trình còn có một chút này mà thôi, nếu nay mà chẳng cầm cho vững được mà lại giẫy cho tan đi, thì rất là không ra con người gì nữa.

(1577) Thôi ăn ái về sau còn nhiều, chớ có hay gì thân thiếp như một cánh hoa đã tàn rồi, thì có con hương đầu nữa mà chơi cho vô ích.

(Sau sẽ tiếp theo) LE-ĐỨC.

THƠ TIN VANG LAI

(Petites correspondances)

Romorantin (Loir-et-cher)

Kính thăm ông dặng mạnh và tỏ cho ông hay rằng : mỗi khi tôi dùng tới thuốc Dragées Rabuteau thì tôi đều dặng toại chí luôn. Nay có một đĩa con gái nhà nghèo, dan mắt máu, vậy xin ông sẵn lòng gởi cho tôi một ve dặng tôi cho nó uống.

Nay kính Quan lương-y H.P.

P. S. - A, cách hơn một năm nay, cũng có một đĩa con gái đau như vậy, tôi dùng thuốc Dragées Rabuteau mà cho nó uống; ngày nay nó đã mạnh giỏi như thường.

Trở tại tiệm thuốc Thượng-dặng, G. RENOUX nhứt hạng hảo-tê sư, Saigon trước rạp hát tây

CHƯ VỊ ĐÀ GỖI BẠC

đơn quán lấy làm cam ơn chư vị kể ra sau này, vì có lòng tốt gởi mandat bạc đến trả tiền mua nhứt-trình cho Bồn quan; ấy là sự giúp cho Bồn quan mà lo đàu như ích lợi mang cuộc vận mình

Số phát nhứt-trình	Họ tên	Số mandat	Giá trị
80	N. Q. N. Mytho	Mandat 5 \$	5977.13
99	L. N. Vinhnyen	— 6	234.56
428	T. Traon	— 5	5
988	N. T. T. Sadee	— 5	5937.73
1634	P. N. T. Phompenh	— 6	5010.28
158	T. N. N. Baclieu	— 5	35
1635	T. V. T. Pursat	— 3	5845.76
501	T. T. Đ. Cholon	— 5	5931.35
775	P. N. T. Mytho	— 5	5977.69
4482	T. Đ. L. Travinh	— 6	5939.52

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt-trình Lục-tính-tân-vân giùm

-vân giùm

CÔNG THÌ SẮT MÀ CÓ NHIỀU THỬ

(Il y a fer et fer...)

Thuở xưa mấy ông già bà cả khi nào mệt mỏi, yếu đuối trong mình thì thường hay lấy đinh sắt có sét ngâm trong ly nước, rồi uống đó.

Làm như vậy đó chẳng qua là đỡ mà thôi, chứ chẳng có chi làm chắc đặng. Ngày nay, người ta đã tìm đặng cách hay và có vật thần hiệu mà trị các bệnh nói trên đó rồi.

Ấy là thuốc Dragées Rabuteau, dùng nó mà trị về mấy việc máu me thì hay vô hạn. Quan Lương-y Rabuteau đã thí nghiệm rõ ràng và biết hết các bệnh như là: mất máu, hư máu vẩn vẩn.

Khi nào người đau mà uống sắt vào trong bụng thì sắt ấy sẽ vào bao-lừ mà tiêu hòa trở ra một vật kền là protochlorure de fer.)

Cũng thì sắt mà có nhiều thử, vậy thì khá dùng thử sắt nào mà dọn rồi, uống vào liền thấy linh nghiệm thì mới phải cho. Thử sắt nói đây dùng mà cho những đứa con gái hay là con trai nào mà rết, mất máu thì hay lắm.

Thuốc Dragées Rabuteau này, hề uống vào thì liền nhập theo huyết-cầu mà nuôi cả thân thể ta.

Chư-tôn muốn biết bởi cơ nào mà thuốc Dragées Rabuteau thần hiệu hay không? Chẳng khó gì, hãy coi sau đây thì rõ. Ngày kia có một người bệnh đến nằm nhà thương. Người bệnh ấy yếu quá gần chết. Khi đó có một bộ máy của ông Malassez bày, để dùng mà đếm huyết-cầu trong thân thể con người. Như muốn đếm thì chích ngón tay cho chảy máu ra, rồi lấy máu đó đổ vào máy cho nó đếm mới đặng.

Bàn chích người đau ấy, rồi đếm thử coi thì có 2,919,000 huyết-cần mà thôi, ít quá. Người thương, chẳng có đau ốm chi thì phải có 5.500.000 huyết-cầu mới đặng. Khi đó mọi lần ăn cơm thì thấy thuốc mới cho người bệnh uống hết hai bịch thuốc Dragées Rabuteau. Uống thuốc này chừng hai ngày như vậy thì huyết-cầu tăng lên tới 4.578.000.

Kể từ ngày đó, người bệnh lần lần mạnh lại giỏi như thường, mà lại đỡ da thâm thít hơn xưa.

Quan lương-y Rabuteau cũng như thuốc mà trị nhiều bệnh khác nữa.

Chang phải moi lần uống, mỗi lần chích máu mà sợ nghĩa là chích một người đặng thí nghiệm coi thuốc hay cùng đỡ mà thôi.

Trở tại tiệm thuốc Thượng đặng, G. RENOUX nhứt hạng bảo-tê-sư, Saigon trước rạp hát tây

Thuốc hoàn
Kì-ninh của Pelletier
thần hiệu chữa bệnh :
Nóng lạnh. Ho gió, Xổ
mũi, Phong, bệnh
Cúm và các bệnh
Ho vật.

Phải đòi cho có tên "PELLETIER"

Có trữ tại tiệm thuốc Thượng-đặng, chủ tiệm là **G. RENOUX** nhứt hạng bảo-tê-sư, Saigon, trước rạp hát tây, và tại tiệm thuốc Pháp-Á, đường Thủy-bình, số 215, Chợ-lớn, ngang nhà giấy xe lửa lớn.

HAI MƯƠI NĂM DANH TIẾNG!!!

**TRƯỜNG SANH
VAN BỊNH
HỒI XUÂN
PHÂN NHƯỢC
VI CƯỜNG
NHỜ BỞI
THUỐC RƯỢU
HIỆU**

ELIXIR GODINEAU

Có trữ tại
tiệm thuốc
Thượng-đặng
chủ tiệm là
G. RENOUX
nhứt hạng
bảo-tê-sư, SAIGON
trước rạp hát langsa

Và tại tiệm thuốc Pháp-Á, đường Thủy-bình, môn bài số 215, Chợ-lớn, ngang nhà giấy xe lửa

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

CÓ MỘT MINH HÃNG NÀY TRƯ

TRONG CẢ ĐÔNG DƯƠNG

Bán các hàng đều
là thượng hạng

Khi có mua phải
nài người bán

MÃY HIỆU SAU ĐÂY

SAIGON. — 34, ĐƯỜNG CHARNER 34. — SAIGON

Extrait du Bulletin de la Chambre de Commerce de Saigon

THƯƠNG TRƯỜNG

(Renseignements commerciaux)

RƯỢU Vins et liqueurs

Bao bớ tời									
Bao n° 2 cân nôi 1 kilog	100	26 50	Cô doué Salva crème	48 hộp	21.00	Seucissons Lyon (dầu)	10 kilos	50.00	
id. 3 id. 0.850	id.	23.00	Condensé crème Salva	id.	19.00	id. Arles	id.	42.00	
id. 4 id. 0.800	id.	19.00	Lepelletier	48 hộp nhỏ	42.00	Sagou	1 tạ	6.00	
Jambon d'York extra				24 hộp nhỏ	21.00	En perles	id.	6.00	
(đuôi heo)				12 hộp	19.00	En farine			
Jambon & Lethem	1 cân	0.60	Bột sữa			Đường	100 kilos	19.50-20.00	
	id.	0.63	Farine lactée Nestlé	50 hộp	70.00	Brut cristallisé	id.	27.00-29.00	
Sữa bò			Cau khô			Cassé en boîte	id.	25.00	
Concentré Nestlé avec sucre	48 hộp		Noix d'arec sèches	1 tạ	30.00	Bâtarde en poudre	id.	10.00	
Concentré Nestlé sans sucre	id.	8.00	Dầu lửa			Vergoise	id.	10.50	
Condensé La petite Fer-			Indes Dragon	1 thùng	4.75	Sucre scié C. Say	id.	29.50	
mière de fabrication			(Chà-và) Couronne	id.	4.55	Déglaçé Say	60 kilos	12.25	
française	id.	10.20	Néerlandais Ancer	id.	4.85	Abaille	100 kilos	53.00	
Naturel Natura	id.	8.00	ses Croix	id.	4.40	Bâtarde blanchi St-Louis	60 kilos	25.00	
Sterilisé pur, marque			Huê-kỳ Comet	id.	5.25	St-Louis	100 kilos	55.00	
Ours	id.		Amérique Cock	id.	5.05	Savon de Marseille (d-ban)	id.	36.60	
Sterilisé condensé	id.		Essence Shell	id.	4.60	Thuốc gỏi			
Sterilisé pur (Salva)	id.	9.00	Sardines (cá mòi)	id.	20.00	Tabacs Français de la Régie	1 kilo	3.30-3.40	
Naturel sans sucre	id.	8.00	En boîte 1/2	1 thùng	19.50-30.00	id. Alger (globe)	25 kilos	50.00	
Norvégien Dahl	id.	9.00	En boîte 1/4	id.	27.00-40.00	id. id. (Gaulois)	id.	41.00	
aturel de la Croix Rouge	48 hộp nhỏ					id. Dollars	id.	45.00	

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

văn giùm

NG!!!

ngang nhà giấy xe lửa

Thuốc chữa bệnh đi ta là
riệu bạc hà,

(de Ricqlès)

Lấy vào một chén nước
chè nóng, pha bạc hà

Ricqlès

vào rồi uống thì chừ được
việc đi ta và giừ dẫu
mấy sốt.

茲有英列薄荷水主治
瀉症及溫熱頭痛甚是
神效飲法取茶水濃一盞
八夷列薄荷水少許服之
即愈

Có trữ tại tiệm thuốc RENOUX, bao chế y khoa tân-si nhứt hạng
bào chế y sanh đường Catinat và đường Bonnard, Saigon.

BANQUE DES VALEURS

(Phần hùn có ngân hàng)

Tổng-lý nĩ-danh H. M. STOLL

Đường mé sông QUAI FRANCIS-GARNIER,
mởp bài số 10, Saigon

Chư-tồn có lẽ chưa rõ chữ khoán-cổ nghĩa là gì, ra
lâm sao, và phần-hung cùng trái-khoản là gì? có lẽ
chư-tồn cũng không hiểu mấy hàng hùn hiệp buôn
bán bấy nhiêu thứ giấy khoán-cổ ra lâm sao?

Chư-tồn có lẽ không rõ rằng bạc của chư-tồn tiền
tên chất lốt được 100 \$, 200 \$ hoặc 300 \$ đủ mà làm
cho chư-tồn đứng hùn vào các hàng Langsa, như là
Hàng tàu đồ chạy biển, Hàng tàu đồ chạy sông, Hàng
đặt rượu Đông-dương, Hàng nước và đèn khí, Hàng
lập vườn Suzannah, Xa-trach, Hàng cầm-cổ nhà đất
vân vân. Và cũng đủ làm cho chư-tồn hùn lớn vậy.

Ấy vậy hàng-bạc hiệu Banque des Valeurs sẽ trợ
lực cùng chư-tồn mà cắt nghĩa rõ ràng cho chư-tồn
hiểu. Hễ ngày nào chư-tồn đã hiểu cách hùn hiệp rồi
thì Hàng-bạc ấy sẽ giúp chi chớ chặc cho chư-tồn
hùn, và sẽ coi chừng các việc cho khỏi thất phát thiệt
hại cho chư-tồn.

Lâu nay chư-tồn cũng đã nhiều khi nghĩ người ta
muốn lập cách chánh-trị tương-y tương-y. Ấy vậy có
sự chi làm cho người Langsa cùng người Annam
tương-y tương-y nhau cho bằng sự hùn hiệp mà
thâu lợi quyền cho nhau trong Lục-châu này.

STOCK HÀNG NÀO CÓ HẠN	NĂM mở lập hàng	CAPITAL NOMINAL Vốn định hùn	CAPITAL APPELÉ Vốn đã thâu vào	NOMBRE D' ACTIONS số PHẦN HỖN	VỐN hùn mỗi HỖN	DERNIER DIVIDENDE mỗi HỖN chia lần chót được	COURS GIÁ BÁN
Tại Saigon giá cả tờ giấy hùn hiệp nội Đông-dương (1er Août 1914)							
	1907	150.000 \$	Piastres 300.000	3.000	Piastres 100		\$ 115 -
	1909	150.000 \$ hùn	» 265.000	2.650	» 100		Fr.
	1910	285.000 \$ hùn	» 400.000	4.000	» 100		
	1910	400.000 \$	» 35.000	350	» 100		
	1909	35.000 \$ obligations	Frans 2.300.000	23.000	Frans 100		92 -
Société des Plantations d'Heveas de Xa-trach	1910	Frans 2.300.000					
	1911	» 1.000.000	» 1.500.000	20.000	» 100		90 -
Société des Plantations d'Anloc	1912	» 1.000.000	» 1.500.000	30.000	» 100		90 -
Société des Heveas de Tay Ninh	1910	» 3.000.000	» 1.500.000	38.000	» 100		
Société des Heveas de Tay Ninh	1913	» 3.800.000	» 3.574.550	38.000	» 100		
Cie Caoutchoutière de Gianhan	1910	Piastres 120.000	Piastres 120.000	1.200	Piastres 100		
Cie Caoutchoutière de Gianhan	1910	» 126.450	» 94.031**	2.529	» 50		
Société générale des Heveas du Donai	1900	Frans 300.000	Frans 1.000.000	1.400	Fr. 500 Ex. C. 15	frs. 41 pour 1913	630 -
	1909	» 700.000	» 1.000.000	2.000	» 500 C. 2		
Société Immobilière de l'Indochine	1909	» 1.000.000	» 1.000.000	12.000	» 500 Ex. C. 14	8 0/0 pour 1913	Marseille 332 -
	1909	» 2.000.000	» 3.000.000		» 500 Ex. C. 14	12% pour exercice Clôturant 30/6/13	500 -
	1911	» 1.000.000			» 500 Ex. C. 14	4%	
Compagnie de Commerce et de Navigation d'Ex-O.	1894	Piastres 400.000	Piastres 400.000	400	» 500 Ex. C. 14	200 piastres	1.800 -
Rizerie Orient					» 500 Ex. C. 14	10 rs. pour 1913	Marseille 199 -
	1884	Piastres 225.000	Đã thối vốn lại rồi	225	» 500 Ex. C. 6	10 rs. pour 1913	
Rizerie Union	1918	» 1.000.000	» 475.000	2.000	Frans 500	5% pour premier exercice	
Société Commerciale française de l'Indochine (Hauty et Ville)	1909	» 500.000	» 500.000	1.000	» 500	20 frs. pour 1911	
	1908	» 2.000.000	» 2.000.000	20.000	» 100	6 0/0 pour 1912	
Aizeries Indochinoises (HapHong)	1908	» 2.000.000	» 2.000.000	2.500	\$ 100	8 0/0 pour 1913	100 -
Société d'Oxygène et acétylène d'Ext-Orient	1910	\$ 250.000 obligations	Piastres 250.000				
La Bianhos Industrielle et Forestière							
Tại Paris giá cả tờ giấy hùn hiệp nội Đông-dương (2 Juillet 1914)							
Cie Française Tramways Indochine					50 fr. pour 1913		Frans 730 -
Société des Eaux et Electricité de l'Indochine					» 50		» 830 -
Messageries Aériales de Cochinchine					» 100 frs.		» 298 -
Charbonnages de l'Indochine					» 500-125 p.		» 1.467 -
Charbonnages du Tonkin					» 250 Ex. C. 26		» 1.760 -
Messageries Maritimes					» 250 » 3		» 145 -
Chargeurs réunis					» 500 » 64		» 551 -
Union commerciale Indochinoise					» 500 l. p.		» 268 -
Distilleries de l'Indochine					Part. (c. p. all.)		» 15 50
Société Indochinoise d'Electricité					» 500 Ex. C. 28	75 fr. pour 1913	» 290 -
Compagnie des Ciments Portland de l'Indochine					» 500 » 11		» 1.020 -
Compagnie de Commerce et de Navigation E. O.					» 500 » 7		» 310 -
					» 250 » 9		» 65 -
					» 250 » 8		» 246 -

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhân mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

VALEURS
 (ân hàng)
M. STOLL
ANCIS-GARNIER,
 Saigon

...cổ nghĩa là gì, ra
 trái-khoản là gì? có là
 hàng hùn hiệp buôn
 ở ra làm sao?
 g bạc của chủ-tên tiền
 hoặc 300 \$ đủ mà làm
 hàng Langsa, như là
 tàu đồ chay sống, Hàng
 nước và đèn khí, Hàng
 Hàng cầm-cổ nhà đất
 chủ-tôn hùn lớn vậy.
 que des Valeurs sẽ trợ
 là rõ ràng cho chủ-tôn
 hiệu cách hùn hiệp rồi
 chỗ chắc cho chủ-tôn
 cho khỏi thất phát thiệt

...hiều khi ng... người ta
 rug-y tư n... Áy vậy có
 gsa cũng người Annam
 hững sự hùn hiệp mà
 ng Lạc-châu này.

COURS	
GIÁ BÁN	
DERNIER COURS	
\$	Fr.
115	92
	90
	90
	630
Marseille	332
590	
1.800	
Marseille	199
100	
Francs 730	
	830
	298
	1.467
	1.700
	145
	551
	288
	15 50
	280
	1.020
	310
	65
	346

TRÌNH
 CÙNG CHƯ-VỊ HÚT THUỐC ĐIỀU ĐẲNG TƯƠNG
TABAC DU GLOBE — CIGARETTES DU GLOBE
 (THUỐC GÓI CÀ-LỘP) (THUỐC ĐIỀU CÀ-LỘP)

Vị nào biết xài thuốc
 hút đều ưa dùng thứ
 thuốc **CÀ-LỘP** làm vì:
 một là giá rẻ lắm, hai
 là mùi ngon.

Hàng thuốc **CÀ-LỘP**
 dùng nhiều tay bác-sĩ
 thạo nghề dọn thuốc
 mà chọn lựa những
 lá thuốc nhứt hảo hạng
 hơn hết mà làm ra.

Cách dọn thuốc kĩ
 càng như vậy thì mùi
 nó dịu ngọt, không ngạt
 cổ, chẳng phạt ti và lại
 làm cho miệng lưỡi
 được **THƠM-THO, IM-
 MÁT**. Bởi thuốc này
 tinh anh và tuyền soạn
 lắm nên mới được như
 vậy.

THUỐC GLOBE (Cà-lốp)
 này, vì tánh tinh hào, thiệt
 là một **VỊ-GIẾT-TRỪNG** quý
 lạ, nó tảo trừ các con tê-vi
 trong miệng mình. Hễ dùng
 nó thường cũng như mình
 để phòng các bệnh hoạn vậy.

Chuyện này chủ-vị ưa dùng
 thuốc điều đều hiệu rõ từ
 ngày **THUỐC GLOBE (Cà-
 lốp)** tràn qua Đông-dương
 đên nay đã hơn hai chục
 năm dư rồi.

Hãy hỏi mà mua ĐAU
 ĐAU CÙNG CÓ
THUỐC GÓI CLOBE
 (Cà-lốp)
 và
THUỐC ĐIỀU GLOBE
 (Cà-lốp).

Phẩm bán thuốc rời
 hay là thuốc răn thì
 phải dùng giấy mà gói
 bao.

Vậy nên những bao
 ấy mà huê dặng mắc
 tiền thì tự nhiên cái ruột
 trong phải là thứ rẻ
 dặng có thừa trich cho
 vừa cái giá.

Thuốc ta đây bao rất
 đơn sơ, chẳng tôn mậy
 đồng, cho nên ta có thể mà
 chọn thứ thượng hạng.

Cách bao gói đơn sơ của
 ta đây làm cho ta bán dặng
 thuốc tới chớ không phải
 bán giầy, hay là bán hình
 chì.

DENIS FRÈRES
Bordeaux, Saigon, Haiphong, Hanoi
 ĐẠI ĐIỆN CÀ ĐÔNG-DƯƠNG

Mỗi nhà thơ giấy thuốc đều có nhận mua nhứt trình Lục-tính-tân-văn giùm

புரத்தே. ஆரியர். கமரபுனிசைகோரே.

西貢美第沙厘也亞公司

標機德律沙厘也亞公司

SAIGON

Hiệu vải này là hiệu riêng
CỦA HÀNG
BERTHET, CHARRIÈRE và CÔNG-TY
ở đường Kinh-lấp, số 68, Saigon.
Vải nào mà có đỉnh hiệu này
thì là một thứ vải
thượng hạng vô song.

Thượng hạng
WHISKY
hiệu này
CHÁNH LÀ RƯỢU VUA
trong các thứ
WHISKY

Uống nó vào
dã dặng
BỒ DƯỞNG
mà lại
VUI VẼ

RƯỢU
COGNAC
HIỆU
HENNESSY
là một thứ rượu
TỐT THƯỢNG HẠNG
Ấy là rượu vua
trong các thứ rượu
Cognac. Các hiệu
rượu khác biể
sao bì kíp.
Bực thượng lưu
các quan các nhà
thơ-hương đều ưa
nó lắm, cứ mua
COGNAC hiệu này
mà uống chớ chẳng
hề chịu thứ khác.

MƯỜI CÁI NGÀN BÀ

QUINA-LAROCHE

THUỐC RƯỢU (Ó CỐT RƯỢU NHO)
CƯỜNG TRĂNG, BỒ HUYẾT, GIẢI NHIỆT

Trong rượu này có đủ 3 tánh của 3 thứ Kinkyna
(vàng, đỏ, đen)

RƯỢU QUINA-LAROCHE mỹ vị dễ uống, tốt hơn hết các
thứ rượu nho và rượu ngọt, có trộn cốt Kinkyna.
Nó rất thần hiệu trong việc trừ hư-nhược, ấm
thực bất tấn và hàn nhiệt bệnh.

QUINA-LAROCHE FERRUGINEUX

dùng mà trừ huyết suy chứng, bạch chứng, cũng bổ dưỡng
những người bệnh đau lâu mới mạnh, yếu vàn.

Tiệm nào cũng có bán
PARIS, 20, Rue des Fossés-Saint-Jacques, PARIS

Có trữ tại tiệm thuốc **RENOUX**, bảo chế y khoa tấn-sĩ nhứt hạng
hào chế y sanh đường Catinat và đường Bonnard, Saigon.

HÃY HỎI
THỨ HỘP QUỆT
HIỆU NÀY

LÀ THỨ TỐT
HƠN CÁC THỨ
KHÁC

Saigon. — imp. F. H. SCHNEIDER.
Vu pour legalisation de la signature
do M.
Saigon, le 19
Le Maire de la Ville de Saigon

Certifié par le Maire de la Ville de Saigon
à Saigon, le 19

Directeur-Gérant : F.-H. SCHNEIDER

TÂN HỌC VĂN TẬP

(BULLETIN SCOLAIRE)

新學文集

VĂN-CHƯƠNG KHOA (Partie littéraire)

BẮC-KỲ SOẠN

Le Lion et le Moucheron

« Va t'en, chétif insecte, excrément
de la terre ! »

C'est en ces mots que le lion

Parlait un jour au moucheron.

L'autre lui déclara la guerre :

« Penses-tu, lui dit-il, que ton titre
de roi

Me fasse peur ni me soucie ?

Un bœuf est plus puissant que toi :

Je le mène à ma fantaisie. »

A peine il achevait ces mots

Que lui-même sonna la charge,

Fut le trompette et le héros.

Dans l'abord il se met au large ;

Puis prend son temps, fond sur le
cou

Du lion, qu'il rend presque fou.

Le quadrupède écume, et son œil

étincelle ;

Il rugit. On se cache, on tremble à

l'environ ;

Et cette alarme universelle

Est l'ouvrage d'un moucheron.

Un averton de mouche en cent lieux

le harcèle.

Tantôt pique l'échine, et tantôt le

muséau,

Tantôt entre au fond du naseau.

La rage alors se trouve à son faite

montée.

L'invisible ennemi triomphe, et rit

de voir

Qu'il n'est griffe ni dent en la bête

irritée

Qui de la mettre en sang ne fasse son

devoir.

Le malheureux lion se déchir lui-

même,

Fait résonner sa queue à l'entour de

ses flancs.

Bat l'air, qui n'en peut mais, et sa

fureur extrême

Con Sư-tử và con Muỗi mắt

Sư-tử một hôm mắng con muỗi :

« Bước đi đồ hôi thối nhỏ nhen ! »

Muỗi ta đâu có chịu hèn,

Tức cùng sư-tử trao liền chiến thơ :

« Mi chó trông vua mà ta sợ ;

Đừng làm cao. Mi chó hợm đời.

Con bò to gấp mấy người,

ta còn kéo nổi như chơi đi cùng. »

Nói vừa đoạn muỗi xông lên trước ;

Rúc tù-và, rồi vượt trận tiền.

Vừa làm tướng, vừa thổi kèn.

Trước còn bay vọt lên trên tit mù ;

Sau nhào xuống, nhảy xô vào cò.

Sư-tử ta xấu hổ phát điên ;

Mép xấu bọt, mắt quắc lên,

Miệng gặm chân nhấy, sợ rên một

vùng.

Việc kinh hãi khắp trong thế giới,

Ai hay đâu bởi cái muỗi con.

Đuổi sư khắp núi cùng non,

Khi thì đốt gáy, lúc bon cán đầu :

Khi bay lọt vào đậu lỗ mũi.

Sư-tử ta hăm hụi phát khùng.

Nguy ranh quay cổ lại trông,

Thấy nanh cùng vuốt cũng không làm

gi.

Muỗi khoét miệng cười hi mấy tiếng,

Sư tức mình lại nghiêng hàm răng.

Đuổi thì ngoe nguẩy vùng văng.

Mà ra phải chịu một thảng muỗi ranh.

HÀNG BUÔN CÓ DANH TIẾNG

O. LANGLOIS

185. rue Catinat — SAIGON

Có bán nón casques, nón rơm, nón ni
và giấy langsa đủ thứ

CÁO BẠCH

Ông chủ hãng O. Langlois kính tỏ cùng
lục châu quí khách đấng rõ theo lời giao
các hãng buôn langsa tại Saigon đã định bữa
3 août 1914 như vậy :

« Những giá hàng hóa phải tính theo tiền
« quan (francs) rồi khi trả tiền mua đồ thì
« tính ra bạc (piastres) y giá bạc nhà bán
« (banque) bữa trả tiền. »

Bởi vậy, và cho được tùy theo lời giao đó,
hãng O. Langlois, từ nay về sau, sẽ tính giá
bằng tiền quan, nghĩa là lấy giá bạc (pias-
tres) biên trong sổ bán của hãng (catalogue)
rồi bỏ ra tiền quan (francs) lấy số 2. frs 50
hai quan năm tiền mỗi đồng bạc, là số trung
bình đồng bạc tại Đông-dương trong hai năm
chợt này.

RƯỢU QUINA GENTIANE

Rượu Quina Gentiane là một vị
thuốc riêng để giúp người ta ăn
ngon/ngủ được, và cố tránh bỏ
làm cho con người được sống lâu.

Ai muốn dạng như vậy, mỗi
ngày phải uống một ly nhỏ trước
khi ăn cơm.

Có bán trong các tiệm hàng
xén.

CHƯ VỊ GIÈN THUỐC ĐIỀU

(Fumeurs)

Nếu chư vị muốn hút thuốc mà mạnh giới
luôn, thì phải mua lấy thuốc điều hay là
thuốc gói Divo mà hút, thuốc này làm tại
nước Langsa và mùi tốt hơn các thuốc khác.
Hãy hút thử mà coi, rồi tường.

Có bán trong mấy quán café và
tiệm hàng xén.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhựt trình Lục-tinh-tân-văn giùm

RƯỢU
COGNAC thi **MOYET**

Rượu **COGNAC** hiệu **MOYET** này
đựng trong chai lớn cũng ve nhỏ.
Trên mỗi chai,
gắn nơi nút, có một cái **nhân ba màu**
như **CÓ TAM SẮC VÂY**

Ấy là
biểu rượu
thiệt đề

Cognac Moyet
là một thứ rượu thiết
ngon, chớ không phải
như mấy thứ rượu khác
kêu là rượu Cognac đó
đắt.

Nay có luật mới
cấm không cho kêu
mấy thứ rượu đó
bằng rượu Cognac
vì nó làm cho
người nào uống
nó phải mang
bệnh mã chớ

Chỉ
COGNAC
trên nhãn nơi
trên đây thì
đó chứng rằng
rượu hiệu của
chúng tôi là
thượng hạng.

Hãy thử ít
chai rượu
Cognac Moyet
thi biết!

Mỗi khi ăn
cơm rồi, uống
nó thì mau tiêu
uống.

Khi nào một
đúng một ly
nhỏ thì **chắc**
khỏe liền trong
giây phút.

Nhắc lại mọi
đều là rượu
Cognac Moyet
rất trong sạch
thiên hạ trong
cả hoàn-cầu ai
biết khi ăn
uống đều dùng
nó.

Trong mấy tiệm hàng xén đâu đâu cũng có bán

→ **CÓ BÀN SỈ** ←
TẠI HÀNG

Union Commerciale

Indochinoise

34, **ĐƯỜNG CHARNER**, 34

→ **SAIGON** ←

Le fatigue; l'abat : le voilà sur les dents.
L'insecte, du combat se retire avec gloire.
Comme il sonna la charge, il sonne la victoire.
Va partout l'annoncer, et rencontre en chemin
L'embuscade d'une araignée :
Il y rencontre aussi sa fin.

Quelle chose par là nous peut être enseignée ?
J'en vois deux, dont l'une est qu'en-
tre nos ennemis
Les plus à craindre sont souvent les plus petits,
L'autre qu'aux grands périls tel a pu
se soustraire.
Qui périt pour la moindre affaire.

LA FONTAINE, Fables.

Anh giận lắm thì anh thêm nhọc,
Cây hùng cường làm cóc gi tòi.
Muỗi ta thắng trận phản hồi.
Khải ca một điệu vang trời vo vo,
Chạy cùng xứ cáo cho chúng biết,
Mạng nhện dẫu lại kết dọc đường.
Muỗi ta vương phải ai thương,
Ta nên lấy truyện làm gương hai điều:
Cuộc tranh cạnh có nhiều thù
nghịch.
Kẻ nhỏ thường nên kịch hơn to.
Nhiều khi việc lớn chẳng lo,
Mà ra việc bé nhỏ nhỏ chẳng xong.

NGUYỄN-VĂN-VĨNH, diễn nôm.

NAM VĂN HIỆP THÁI
KIM-VÂN-KIỀU
TÂN DIỄN PHÁP VĂN
(Nouvelle traduction du Kim-Vân-Kiêu
Poème populaire annamite)

Bắc-kỳ soạn

Một nhà hoàng hôn ngàn ngọc:
Toute la (litt. une) maisonnée était terrifiée,
stupéfaite.

Tiếng oan dậy đất, án ngờ lỏa mây.
Le cri des innocents souleva la terre, le
procès injuste (basé sur des soupçons)
assombrit les nuages.

Hạ từ, van vì suốt ngày,
Les prières, les supplications (durèrent) toute
la journée.

Điếc tai lân-tuất, phủ tay tời-tàn.
Assourdies furent les oreilles par les lamenta-
tions; cruelles furent les mains de ces
gens sans-pitié.

Giường cao rút ngược dây oan,
Sur la charpente élevée (de la maison), ils
hissèrent la corde infâme de la torture
(imméritée).

Dầu rằng đá cũng nát gan lọ người?
Fût-ce des pierres, elles eussent aussi le
cœur (le foie) meurtri (de commisération
indignée). A combien plus fortes raisons
des hommes?

Mặt trông đau đớn rụng rớt.

Les figures, quand on les regardait, manifes-
tèrent la douleur et la stupeur.

Oan này có một kêu trời nhưng xa,
Cette injustice, on ne pouvait que la crier au
Ciel, mais le Ciel était loin.

Một ngày lạ thói sai-nha.
(Il suffit de les avoir vue pendant un jour
pour ne pas s'étonner de ces procédés
d'huissiers et de clercs.

Làm cho khốc-hại chẳng qua vì tiền.
Qui font des larmes et des ruines, unique-
ment pour avoir de l'argent.

Sao cho cốt-nhục vẹn vẹn?
Comment faire pour que les os et la chair
soient conservés?

Trong khi ngộ biển, từng quyền biết sao?
Dans le temps où l'on rencontre des malheurs
imprévus, on se conduit selon les circon-
stances. Comment faire autrement?

Duyên hội-ngộ, đức cũ-lao,
L'amant providentiellement rencontré, ou
Celui qui a eu toutes les peines (du monde
pour vous donner le jour et vous élever).

Chữ Tinh, chữ Hiếu, bên nào nặng hơn?
Le mot Amour (d'un côté), le mot Piété filia-
le (de l'autre), lequel des deux (côtés)
pèse le plus?

Đề lời thệ hải minh sơn.
Il faut laisser le serment fait devant l'océan,
et la promesse faite devant les montagnes.

Làm con trước phải đền ơn sinh thành.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhân mua nhưt trình Lục-tinh-tân-vân giùm

hi anh thêm nhọc,
 làm cốc gi tôi.
 trận phân hồi.
 vang trời vo vo.
 ao cho chúng biết,
 lại kết dọc đường.
 phải ai thương,
 làm gương hai điều:
 anh có nhiều thù
 nghịch.
 nên kịch hơn to.
 c lớn chẳng lo,
 o nhỏ chẳng xong.
 X-VINH, diên nôm.

Le devoir de l'enfant est avant tout d'acquies-
 cer sa dette de reconnaissance envers ceux
 qui l'ont mis au monde et élevé.

Quyết tình, nâng mới hạ tình.
 Ayant pris cette résolution, elle alors exposa
 sa résolution :

Giê! cho de thiếp bán mình chuộc cha.
 Place! et laissez-moi me vendre pour racheter
 mon père.

Họ Chung có kể lại già,
 Dans la famille des Chung, il y avait un de
 ces vieux secrétaires de mandarins.

Cũng trong nhà dịch lại là tư-tâm.
 C'était aussi quelqu'un dans le service des
 bureaux et il avait un cœur clément.

INTERPRÉTATION FRANÇAISE
 Toute la misonnée était stupéfaite de ter-
 reur, un même cri d'indignation sortit de
 toutes les poitrines et sembla soulever la
 terre elle-même. Ce procès monstrueux d'in-
 justice, semblait assombrir les nuages du ciel.
 On pria, on suppliait toute la journée: on
 assourdisait les voisins de lamentations. Les
 gens sans pitié, eux, continuaient leur œuvre
 détestable. Sur la charpente élevée de la
 maison, ils hissèrent la corde infâme pour
 procéder à la question. Les pierres elles-
 mêmes ensent le cœur fendu à ce spectacle.
 On lit sur toutes les figures les signes de la plus
 grande douleur et de l'épouvante. Les mal-
 heureux voudraient crier au Ciel leur injustice,
 mais le Ciel est bien haut! Or, qui ne connaît
 les procédés de ces huissiers et de ces clercs,
 pour peu qu'on les a vus, fut ce pendant un
 jour? Ils sèment les larmes et les ruines par-
 tout où ils viennent, uniquement pour extor-
 quer de l'argent.

L'angoisse dans laquelle se trouvait la pau-
 vre Kiêu était indicible. Qu'allait-elle faire
 pour préserver ces chairs et ces os chers des
 outrages de la torture? Mais, pensa-t-elle,
 aux événements exceptionnels, on oppose une
 conduite exceptionnelle, puis voilà... comment
 agir autrement? Entre l'Amour et la Piété
 filiale, il fallait choisir et il était clair
 qu'elle devait laisser de côté les serments
 d'amour, aussi solennels fussent-ils. Le pre-
 mier devoir de l'enfant n'est-il pas avant tout,
 de payer sa dette de reconnaissance envers
 ceux qui l'ont mise au jour, et élevée avec
 tant de peines et de soins généreux? Elle prit
 sa résolution et d'une voix ferme, arrêta les
 préparatifs odieux des bourreaux: « Place!
 que je vous dise un mot. Si l faut me vendre
 pour qu'on épargne mon père, je suis prête ».

Il y avait alors, parmi les chapans qui
 venaient mettre à sac sa maison, un vieux
 secrétaire du nom de Chung. Plus que les
 autres, il avait de la clémence.

(à suivre)

LÀM CON PHẢI HIỂU

(Piété filiale)

Bài thứ hai

Triều nhà Nguyễn ta, đức Minh-
 Mạng làm vua, còn có mẹ là Bà Thuận-
 Thiên Thái-hậu. Ngài thờ mẹ rất hiếu.

tuy rằng tôn qui, nhưng sớm tối thăm
 hỏi, vẫn là hết đạo làm con.

Ngài có người con đầu lòng là Miêng-
 Tông, mẹ mất sớm, đức Thái-hậu
 nuôi ở trong cung. Lại có người con
 thứ là Miêng-Hoàng, bởi bà Ngô-hiền-
 phi sinh ra, có tư chất thông minh, ý
 ngài muốn định cho ông ấy về sau nối
 ngôi cho ngài.

Có một ngày, ngài truyền đức ẩn
 phong bà Ngô Hiên-phi làm Hoàng-
 hậu. Việc ấy chưa kịp thi hành, đức
 Thái-hậu nghe được, báo ngài rằng:

« Ta nghe lập-tự thì phải lấy con cả,
 nay bỏ con cả mà lập con thứ, thời
 về sau anh em tranh cạnh, chẳng
 khỏi gây ra loạn to. Ta nghe như thế,
 không có yên lòng ».

Ngài lấy mà thưa rằng: « Con xin
 vâng theo lời mẹ đã dạy » Tức thì
 Ngài truyền tiêu cái ấn ấy đi, từ đó
 không dám lại phong cho bà Ngô
 Hiên-phi nữa.

Khi Ngài gần mất, đức Thái-hậu
 đương còn, Ngài để tờ di-chiếu truyền
 ngôi cho ông Miêng-Tông, tức là đức
 Thiệu-Trị. Việc ấy bởi ông Thiệu-
 Hóa-Quân-Vương thuật lại.

Kinh-Lê nói rằng: « Lập tự phải
 lấy con cả ». Lại nói rằng: « Lập tự
 phải chọn con hiền ». Một là theo lấy
 thứ bậc, hai là kén lấy tài năng, vốn
 không buộc lấy cách nhất định.
 Nhưng xưa nay bỏ con cả mà lập con
 thứ, bởi sự chọn hiền là phần có ít,
 mà bởi tình thiên ái là phần có nhiều.

Như ông Miêng-Hoàng chưa hẳn
 tài đã hơn ông Miêng-Tông, mà vợ
 còn tưởng là yêu hơn vợ mất, bởi thế
 mà phân xử cho đành. Nay nhờ đức
 Thái-Hậu lấy lẽ phải mà khuyên can,
 thời đức Minh-Mạng cũng quyết lòng
 mà thừa thuận, trước là thỏa lòng
 với mẹ, sau là yên việc cho nhà.

Than ôi! cũ lao là đức lớn, vốn
 không dám quên; mền gối là tình
 riêng, cũng không nỡ dứt. Thế mà từ
 khi đã vâng lời mẹ, thời Ngài không
 dám lại phong cho bà Ngô Hiên-phi:
 mà ông Miêng-Tông cũng được nối
 chính thống. Ấy mới biết rằng những
 người có lòng hiếu thuận ấy, vẫn
 lấy đức lớn làm trọng, mà tình riêng
 làm khinh vạy.

THÁI-XUYẾN, HOÀNG QUÂN-CÔNG.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhưt trình Lục-tinh-tân-văn giùm

THUỐC ĐIỀU MÈLIA

Hiệu "MARINA"

Bản từ gói,
bao bằng
giấy dày,
đựng

20 ĐIỀU
đầu có
thoa keo.

Ở ngoài lại
có bao bọc làm giấy mỏng, độ dầy chủ
khỏi ướt thuốc; trong tấm giấy đó, lại
có một tấm hình rất tốt và một
con tem nữa.

Thuốc thiết ngon vãn bằng
giấy tốt, bởi vậy cho nên thiên hạ ai
ai cũng đều ưa dùng thứ thuốc
"MARINA" đó lắm.

Đầu đầu cũng có bán, cho tới trong
mấy tiệm nhỏ nhỏ trong làng cũng có
bán nữa.

Seuls Importateurs pour l'Indochine
UNION COMMERCIALE INDOCHINOISE
SAIGON - 34, B^e Charner, 34 - SAIGON

SEULS IMPORTATEURS POUR L'INDOCHINE

RUOU CHAMFAGNE MERCIER

đơn tại thành Epernay bên Pháp-Quốc
là nơi trồng nho thành vượng-đồng như
này mà đơn ra một thứ rượu rất ngon
trên đời.

Kỹ đầu xưa nào, hãng MERCIER cũng đều
đặng phần thưởng lộc nhứt ra. Bản nhiều về
cùng. Rượu này mỗi năm bán hơn
15.000.000 CHAI

Hãy nài chỉ dùng chai có nhãn màu
hường chắt chai. Hàng xén nào cũng có bán

SAIGON - 34, B^e Charner, 34. - SAIGON

DẦU THƠM XÚT TỐC

"DRAGON IMPÉRIAL"

Dầu này thiết là trong sạch và thiết thơm vì đơn
bằng nước thơm hiệu Dragon Impérial.
Ai dùng nó thì tóc dầy đen và láng có ngôi.
Dùng dầu này chẳng hề khi nào rụng tóc.
Trong các tiệm hàng xén nào cũng có bán.

SEULS IMPORTATEURS POUR L'INDOCHINE
UNION COMMERCIALE INDOCHINOISE
SAIGON - 34, Boulevard Charner, 34. - SAIGON

SOCIÉTÉ FRANÇAISE
DES
Distilleries de l'Indochine

Usines à
BÌNH-TÂY (Cochinchine)

HANOI — NAM-BINH — HẢI-DƯƠNG
(TONKIN)

RƯỢU CÚC

Rượu này tốt nhất hảo hạng
Đặt bằng bông cúc, ngon và
thơm lắm, dùng mà cúng tế thì
rất tinh khiết.

Uống rượu này ngon và bổ

Mấy tiệm bán rượu An-
nam trong Lục-Tĩnh và đây
chợ đều có bán rượu này,
đựng bằng ve có nhãn in
như trên đây.

BẮC-KỶ SOẠN SƯ-PHẠM HỌC KHOA

NAM SỬ (Tiểu học)

Lý Huệ-tôn (1211 — 1225). — Thái-tử Sam lên ngôi, hiệu là Huệ-tôn, rồi sai quan đi rước Trần-thị về phong là Nguyên-phi

Bấy giờ Trần-Lý đã bị quân cướp giết mất, còn chúng thì theo về người con thứ là Trần-tự-khánh. Huệ-tôn bèn phong cho Tự-Khánh làm Chương-tin-hầu và cho người cậu Trần-thị là Tô-trung-Tự làm Thái-úy, Thuần-lưu bá.

Năm Quý dậu (1213) Thái-hậu làm khổ Trần-thị ở trong cung, người anh Trần-thị là Tự-Khánh đưa quân đến xin rước vua. Huệ-tôn không biết tình ý gì, nghi Tự-Khánh có ý phản nghịch, bèn giáng Trần-thị xuống làm Ngự-nữ. Tự-Khánh nghe thấy thế, thân đến quân môn xin lỗi và xin rước vua đi. Huệ-tôn lại càng nghi lắm, bèn cùng với Thái-hậu đi lên Lang-châu (1214 — Giáp-tuất) ở miền Lạng-son.

Tự-Khánh lại phát binh xin rước vua như trước. Huệ-tôn sợ, lại rước Thái-hậu về huyện Bình-hợp (?)

Khi bấy giờ bà Thái-hậu cho Tự-Khánh là phản trắc, thường chỉ mặt Trần-thị mà xỉ máng và xui Huệ-tôn bỏ đi. Huệ-tôn không nghe Thái-hậu bỏ thuốc độc cho Trần-thị, nhưng Huệ-tôn biết, đến bữa ăn thì ăn một nửa, còn một nửa cho Trần-thị ăn và bắt cứ ở hầu hạ bên mình luôn, ngày đêm không cho đi đâu. Sau vì Thái-hậu làm quá lắm, Huệ-tôn cùng Trần-thị đem lên ra đi đến nhà tướng quân Lê-Mịch ở huyện Yên-duyên (?) rồi lại đến châu Cửu-liên, cho đòi Tự-Khánh đến châu (1216 — Bình-ti).

Tự-Khánh đưa quân đến hộ giá. Huệ-tôn phong Trần-thị làm Hoàng-hậu Tự-khánh làm Phụ-chính và người anh Tự-Khánh là Trần-Thừa làm Nội-thị Phán-thủ. Trần-tự-Khánh cùng với Thượng-trưởng-quân là Phan-Lân sửa sang quân ngũ làm đồ chiến khí, tập võ nghệ. Tự đẩy quân thế lại nổi lần lần lên.

Nhưng Huệ-tôn phải bệnh thình

thoảng có cơn điên, rồi cứ uống rượu say ngủ cả ngày, còn công việc chánh trị đều ở tay Tự-Khánh cả.

Đến tháng chạp năm Quý-mùi (1223) thì Tự-Khánh mất, Huệ-tôn cho Trần-Thừa làm Phụ-quốc-thái-úy, sang năm sau lại cho người em họ Hoàng-hậu là Thân-thủ Độ làm Điện-tiền-chi-huy-sứ. Phàm mọi việc ở trong triều là ở Thủ-Độ cả.

Huệ-tôn có bệnh mãi không khỏi, mà Thái-tử thì chưa có, Trần-thị chỉ sanh được hai người con gái, thì người chị là Thuần-thiên công-chúa đã gả cho Trần-Liêu là con trai cả Trần-Thừa, còn người em là Chiêu-thánh Công chúa tên là Phật-Kim thì mới lên 7 tuổi, nhưng Huệ-tôn yêu mến lắm, cho nên lập làm Thái-tử rồi đến tháng 10 năm Giáp-thân (1224) truyền ngôi cho, còn vua thì vào ở chùa Chàng-giáo. Huệ-tôn trị vì được 14 năm.

Lý Chiêu-hoàng (1225). — Chiêu-thánh công-chúa lên ngôi hiệu gọi là Chiêu-hoàng, nhưng bấy giờ quyền chánh và việc nước đều phó thác cho Trần-thủ-Độ cả.

Trần-thủ-Độ cùng với Trần-thái-hậu tư thông với nhau, đêm ngày tìm mưu lấy cơ nghiệp nhà Lý, Thủ-Độ đổi con các quan vào trong cung và cho cháu là Trần-Cảnh làm chánh-thủ. Trần-Cảnh bấy giờ mới có 8 tuổi.

Đến tháng chạp năm Giáp-dần (1225) thì Chiêu-hoàng lấy Trần-Cảnh và truyền ngôi cho chồng.

Nhà Lý làm vua được 216 năm làm cho nước Nam ta thành một nước hùng cường ở phương nam: đánh Tào, bình Chiêm, ngoại bang kính sợ, trong nước phồn thịnh, lệ luật công bằng, binh lính chỉnh tề, chỉ còn việc chánh trị trong nước thì chưa sửa sang được mấy tí. Nhưng kể trăm họ cũng nhờ ơn đức vua nhà Lý được nhiều, chỉ vì mấy ông vua sau không biết giữ gìn để cho loạn thần làm bậy, thành ra suy nhược, đến nỗi đem giang-son trao tay cho người khác.

Hằng cũng vì khi số nhà Lý đến đây là hết, nhưng cũng vì có tay Trần-thủ-Độ gian hiểm, cho nên nhà Trần mới cướp được ngôi nhà Lý.

(Còn nữa)

TRẦN-TRỌNG-KIM.

Mỗi nhà thơ giấy thép đều có nhận mua nhứt trình Lục-tĩnh-tân-vấn giùm

HÀNG DE LA POMMERAYE
VA CÔNG-TY

Có bán và đặt đèn acétylène (khí đá)

Có bán máy acétylène (nhốt khí đá) đủ thứ đèn huê-lê, đèn thủy-tinh, họng-đèn-đôi và họng-đèn incandescence lửa rất sáng, giầy-chì sang-hời, ván ván.

Có bán carbure de calcium (khí đá)

Xin chú-gười-khách chớ ngại, hãy dời gót ngọc đến hàng, hoặc viết thư mà hỏi thăm, thì tôi sẽ hết lòng nghinh tiếp hoặc hồi âm. Nếu vị nào viết thư lên muốn cho tôi sai thợ giỏi đến mà tính việc đặt đèn trong nhà cùng định giá cả, thì tôi sẽ vưng theo, sai thợ đến lập tức.

Như đánh lòng giá cả nhưt định làm thì tiền phí-lộ của thợ về phần hàng chịu.

Hàng này rất doan chánh và bán giá rẻ hơn hết trong cõi Đông-dương.

PHOSPHATINE FALIÈRES

LÀ BÔT NUÔI CON NIT

Có trữ tại tiệm Thượng-đăng, chủ tiệm là G. RENOUX

Nhút hạng bảo-lễ-sư, Sài-gòn, trước rạp hát tây

Và tại tiệm thuốc Pháp-Á, đường Thủy-bình môn bài số 215, Chợ-lớn, ngang nhà giầy xe lửa lớn

LỜI RAO RẤT TRỌNG HỀ. — Bôt hiệu Phosphatine Falières là một món vật thực rất bổ dưỡng để nuôi con nit từ sáu bảy tháng, nhưt là trong khi dứt sữa nó, hoặc trong lúc nó đang nở nang. Nó giúp cho dễ mọc răng, nó trợ cho mau lớn xương, nó ngừa phòng hoặc nó trừ bệnh hạ lợi, là bệnh hay sanh ra trong lúc nắng hạ.

CÓ MỘT MINH NHÀ NÀY CÓ QUYỀN

THAY MẶT CHO NHÀ ĐỐC SÔNG VÀ LAM XE MÁY

TAI THÀNH St-Étienne

Ma Thôn

Hàng F. MICHEL, CAFFORT Successeur ở Đường **Catinat số 36 SAIGON**

Có bán SÙNG

đủ thứ và đủ kiểu, BÌ,

THUỐC, ĐẠN, XE MÁY, ĐỒNG-HỒ

và đồ NỮ-TRANG. Đồ đã tốt lại giá rẻ

Lục-Châu muốn mua vật chi thì xin để thư như vậy:

M. F. MICHEL, CAFFORT Successeur, 36, rue Catinat.

Tại nhà in ông F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom. — SAIGON

KIM-VÂN-KIỆU. ông P. Trương-vinh-Ky
in lại rồi.

Không hình	1 00
Có hình	2 00
Tiền gửi	0 10

NHÀ IN ÔNG F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom. — SAIGON

Bởi các **KIEU CHỮ** CÓ THỢ **KHẮC CHỮ**

vẽ đá khắc, và THỢ VẪM; để in sách, thơ, công thiếp văn vãn. Kiểu cách nào đều làm được hết

Tại nhà in ông F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom. — SAIGON

NỮ-TÁC, ông P. Trương-vinh-Ky in lại rồi.
Sách để dạy đôn bà con gái. Ai cũng biết danh tiếng ông đốc. Máy mua mà coi thì rõ.

Giá	0 28
Tiền gửi	0 04

F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom. — SAIGON

KIM-VÂN-KIỆU, ông P. Trương-vinh-Ky
in lại rồi.

Không hình	1 00
Có hình	2 00
Tiền gửi	0 10

SAIGON THƯỢNG ĐẲNG DƯỢC PHÒNG G. RENOUX

NHỨT HẠNG BẢO TÊ SƯ, NGANG RÁP HÁT LANGSA

TIỆM CŨ HOLBÉ, SÁNG TẠO TRONG NĂM 1865

Tiệm này cổ cựu và to hơn hết các tiệm trong quận hạt
Cuộc dọn dẹp bảo chế y như các tiệm thuốc to đương thời tại PARIS

BẤT NHỊ GIÁ

Thuốc men và các món đồ khác bán trong tiệm đều là đồ nhứt hảo hạng

Trừ dầy tiệm, mà mỗi kỳ tàu đều có chở qua luôn luôn.

Đồ hóa-học, thuốc men để dùng bán trong tiệm thuốc, đồ dùng về kĩ-nghệ, về nghề chụp ảnh, dược thảo, đồ bó rịt, và đồ phụ tùng theo tiệm thuốc, kiên chai ly trong sở thiết-nghiệm, nay châm-chít, âu-nhi-khoa, thí-học và cực-chuẩn-túc-chi-cơ-khi. Bán đủ các thứ đồ dùng trong nhà thương, nhà bệnh v. v.

• Rương sắt bỏ theo tàu, dùng trong nhà vườn, nhà ruộng, xe hơi v. v.

Đồ máy làm thuốc hoàn thuốc tễ. Thiết-nghiệm phân giải theo cách hóa-học, để tìm kiếm vi trùng và phân giải hàng hóa, đơn đồ bó rịt và thuốc trừ độc, chuyên-môn. **thuốc hiệu chữ R của ông lương-y Holbé bào chế, mà trị bệnh hút á-phiện.**

Đồ hương-vi về cuộc vệ-sanh. Bán đủ các thứ đồ để chụp hình. Bán sỉ và bán lẻ.

Tiệm thuốc tại Chợ Lớn hiệu là Pháp-Á dược-phòng ngan nhà giấy xe lửa.

Giấy thép nói tiệm Saigon : 215 — Giấy thép nói tiệm Chợ Lớn : 336.

Mỗi lần mua thuốc phải coi cái nhãn hiệu, đã nạp tại tòa cầu chừng y theo luật.

Hãy viết thư mà xin sách được-tính-lược-biên bằng chữ quốc-ngữ và chữ-nho, và sách riêng nói giá cả đồ chụp hình.

LỤC TỈNH TÂN VÂN

QUỐC NHỰ TRINH'S
Boulevard, Norodom, N° 7

Mỗi Tuần Bằng Báo

Ngày Thứ Năm

閩新省陸

IMP. F. H. SCHNEIDER, SAIGON

NĂM THỨ TÂM

SỐ 348

JEUDI 22 OCTOBRE 1914

MỤC LỤC

1 - Âu-châu chiến tranh tân
văn.	8 - Vạn-quốc công pháp:
2 - Thời sự đồng luân	9 - Nông-vụ từng đám.
3 - Đoàn thể khả gia.	10 - Tân học văn tập :
4 - Thông báo :	11 - Ai tin.
Đông-dương;	12 - Trích cảm tạp biên :
Âu-châu ;	Kim-Vân-Kiều tân giải.
Cực-đông.	Nam nữ hôn nhân vệ sanh.
5 - Âu châu chiến kỹ :	13 - Tự do diễn đàn
6 - Công văn lược lục :	14 - Thơ tin vãng lai.
Tổng-Thống Toàn-Quyền	15 - Thuốc rượu Charbon de
Belloc.
Chánh phủ.	16 - Chữ vị đã gọi bạc
7 - Xét tột minh.	17 - Tháng bịnh thiết được.

Ài muốn
Mưu như trich thu gọi
đi và báo phải có như
vay
LỤC TỈNH TÂN
VÂN - SAIGON

IMPRIMERIE FRANCO-ANNAMITE

F. H. SCHNEIDER

7, Boulevard Norodom. - Saigon

TIỆM MAY và BÁN HÀNG-TÀU

Kính mời Chư-quí-cô trong Thành-phố cùng các đấng hảo-tâm Quý-khách Lục-châu như Quý-vị muốn dùng may xiêm áo cách kiểu thời髦, hay là may sườn lãnh hàng tây, xin niệm tình đến giúp nhau lấy thảo. — Tiệm may có thợ Huế, cắt, may đủ cách kiểu đương thời dùng: tiền công may và giá hàng đều như. — Công sự khéo vụng tới chẳng dám khoe khoang quá lễ, xin đến may một lần thì rõ việc khéo không lời vô lễ tạm mời, xin Quý-cô niệm tình, đến giúp nhau cho nên cuộc.

Mme NGUYỄN-HỮU-SANH,
110, quai Arago-Chinois (Cầu-Ông-Lãnh...
(Gần gare xe lửa). SAIGON

Tại nhà in ông F. H. SCHNEIDER
Bonlevard Norodom — SAIGON

MEO BÀNG CHỦ QUỐC-NGŨ, đưc thầy Mossako truyền dạy, đưc thầy tuân theo việc dạy dỗ nên chọn sách của ông Larive và Fleury mà dịch ra.

Giá 1fr. 60
Tiền gởi 0fr. 06

TẠI NHÀ IN
ÔNG F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom
SAIGON

TỰ VỊ

LANGSA-ANNAM
Ông TRƯƠNG-VĨNH-KY

SOẠN

IN LẠI RỒI CÓ 1250 HÌNH

Không bì 6\$ 00
Có bì 8 30
Lưng và góc bằng da 7 00
Bìa mềm đẹp lưng đính chữ vàng. 8 00

Người mua xin đính tên mình trên lưng sách đóng kỹ thiặng.

Tiền gởi 0\$ 24

HÀNG BÁN RƯỢU HIỆU
DENIS FRÈRES
LẬP RA TỪ NĂM 1862 ✦ ✦ NHÀ NGÀNH TẠI
HAIPHONG, BORDEAUX,
SAIGON, HANOI

Hàng DENIS FRÈRES trừu saxon hiệu « Bonne Mère » là thứ sa-bon tốt hơn hết các thứ khác.

Còn ai ưa dùng thứ rượu bổ, thường gọi là Quinquina thì hãy mua thứ rượu sau này :

Một là « Toni Koia Seerestat ».

Hai là : Saint Raphaël Ducos.

Hàng này cũng có bán tử sắc tốt và chắc làm, hiệu là tử « Dubois Oudin ».

Còn ai hay hút thuốc Cigares thì mua thứ Cigares El Conde thì là sẽ ưa nó vì giá đã rẻ mà lại mùi nó ngon ngọt nữa.

Hàng này có bán đủ thứ rượu tốt xin kể sau này :

Rượu chác trắng và chác đỏ trong thùng và chiếc ra ve.

Rượu Champagnes : Vve Clicquot-Ponsardin.

Roederer.

Moët et Chandon.

Rượu Tisane de Champagnes supérieure: B. et S. Perrier.

Rượu Tisane extra : Marquis de Bergey.

Hàng này cũng có bán thuốc gói và thuốc vắn rồi hiệu Le Globe và giấy hút thuốc kêu là « Nil » có thứ rượu kêu là : vieille Eau-de-vie Dejean, Rhum Negrita.

Liqueurs và cognacs Marie Brizard, và Roger.

Bière Gruber và Bière Lorraine. Rượu Madère,

Malaga và Muscat de Frontignan Rivoire.

Có bán máy viết hiệu Remington và các thứ đồ phụ tùng.

Cũng có trừu các thứ hộp quẹt Đông-Dương, và ngoài Bến-thủy, gần Annam và ông quẹt Hanoi (Tonkin) nữa.

Ai muốn hỏi giá thì viết thư như vậy.

Maison DENIS FRERES, SAIGON

Maison DENIS FRERES, SAIGON

Tại nhà in ông F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom. — SAIGON

ĐẠI-PHÁP-CÔNG-THÂN, chủ quốc-ngũ nói về các vua, quan có danh tiếng nước Đại-pháp từ sơ khai đến đời nay, nhiều chuyện có ích và hay.

Giá 2fr. 50
Tiền gởi 0fr. 50

Tại nhà in ông F.-H. SCHNEIDER
7, Boulevard Norodom. — SAIGON

ĐỊA-DU-TÍNH-GIADINH, chủ Langsa ông Russier soạn, chỉ nói hai Giadinh mà thôi. Song đây để các địa đưc khác trong thành này CÓ ĐƠN TẢM BẮN ĐỒ

Giá 0\$ 50
Tiền gởi 0 03